

Hallituksen esitys Eduskunnalle yksityisiä sosiaalipalveluja koskevan lainsäädännön uudistamiseksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki yksityisistä sosiaalipalveluista. Lailla kumottaisiin voimassa oleva laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta.

Ehdotettu laki pohjautuu pääosin voimassa olevaan lakiin kuitenkin niin, että lain rakenne, kirjoitusasu ja terminologia olisivat nykyistä selkeämmät ja johdonmukaisemmat.

Laki sisältäisi voimassa olevasta laista poiketen säännökset, jotka koskevat lain tarkoitusta, palvelujen tuottajan vastuuta palvelukokonaisuuden laadusta, omavalvontasuunnitelmaa, valtakunnallista lupaa useamman aluehallintoviraston toimialueella toimivalle palvelujen tuottajalle sekä kantelujen käsittelyajan rajoittamista niin, että valvontaviranomainen ei pääsääntöisesti tutki yli viisi vuotta vanhasta asiasta tehtyä kantelua. Lain soveltamisala ja yksityisten sosiaalipalvelujen määritelmä olisivat täsmällisempiä kuin nykyisessä laissa. Lisäksi aluehallintovirastojen ja kuntien toimivaltuuksiin yksityisten sosiaalipalvelujen ohjauksessa ja valvonnassa tehtäisiin pieniä tarkistuksia.

Ilmoituksenvaraisten palvelujen rekisteröintiä koskevat säännökset poikkeaisivat osittain nykyisestä laista. Ehdotuksen mukaan yksityisten sosiaalipalvelujen antajien rekisteriin ei merkittäisi palvelujen tuottajaa, joka tuottaa ainoastaan kotipalvelujen tukipalveluihin kuuluvia tai niihin rinnastuvia palveluja tai yksityistä perhepäivähoitoa. Lisäksi lupaviranomaisen tulisi tehdä valitus-

kelpoinen hallintopäätös ilmoituksen rekisteröintiäsiassa.

Esityksessä ehdotetaan täsmennettäväksi lastensuojelulain säännöstä, joka koskee yksityisen lastensuojelulaitoksen tarvitsemää lupaa ja toiminnan valvontaa.

Sosiaalihuoltolakiin ja kehitysvammaisten erityishuollosta annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi samanlainen kantelun käsittelyajan rajoittamista koskeva säännös kuin ehdotettuun lakiin yksityisistä sosiaalipalveluista.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan tehtäväksi sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annettuun lakiin, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta annettuun lakiin, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annettuun lakiin, majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annettuun lakiin, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annettuun lakiin, sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annettuun lakiin, lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annettuun lakiin sekä yksityisestä terveydenhuollosta annettuun lakiin tekniset tarkistukset, joilla muutetaan niissä olevat säädösviittaukset koskemaan ehdotettua lakia yksityisistä sosiaalipalveluista.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan kesäkuun 2011.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	4
1 JOHDANTO.....	4
2 NYKYTILA.....	5
2.1 Lainsäädäntö.....	5
Laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta.....	5
Laki lasten päivähoidosta.....	6
Lastensuojelulaki.....	6
2.2 Käytäntö.....	7
2.3 Nykytilan arviointi.....	7
Palvelujen tuottajan vastuu palvelujen laadusta ja palvelujen ennakollinen valvonta.....	7
Kotipalvelun tukipalvelut ja niihin rinnastettavat palvelut.....	7
Lasten päivähoito.....	8
Yksityisten sosiaalipalvelujen ja yksityisen terveydenhuollon lupakäytännön yhdenmukaistaminen.....	9
Lainsäädännön selkeyttäminen.....	9
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	9
3.1 Tavoitteet.....	9
3.2 Keskeiset ehdotukset.....	9
Lain tarkoitus ja soveltamisala.....	10
Arvonlisäverotukseen liittyvät yhtymäkohdat.....	10
Palvelujen tuottajan vastuu palvelujen laadusta.....	11
Luvanvaraiset palvelut ja valtakunnallinen lupa.....	11
Ilmoituksenvaraisten palvelujen valvonta ja rekisteröinti.....	11
Valvontaviranomaisten toimivalta ja niiden välinen yhteistyö.....	12
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	13
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	13
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	13
4.3 Vaikutukset palvelujen tuottajien asemaan.....	14
5 ASIAN VALMISTELU.....	14
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	15
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	15
1.1 Laki yksityisistä sosiaalipalveluista.....	15
1 luku Yleiset säännökset	16
2 luku Yksityisten sosiaalipalvelujen tuottaminen	18
3 luku Palvelujen tuottamista koskeva lupa ja ilmoitus	20
4 luku Valvonta	22
5 luku Yksityisten palvelujen antajien rekisteri	25
6 luku Viranomaiset ja niiden välinen yhteistyö	26
7 luku Muutoksenhaku	27
8 luku Erinäiset säännökset	27
9 luku Voimaantulo	28
1.2 Sosiaalihuoltolaki.....	29
1.3 Laki kehitysvammaisten erityishuollosta.....	29
1.4 Lastensuojelulaki.....	29

1.5	Laki sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä.....	29
1.6	Laki Sosiaali- ja terveystalouden lupa- ja valvontavirastosta	29
1.7	Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä.....	30
1.8	Laki majoitus- ja ravitsemistoiminnasta	30
1.9	Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusrahaetuksista	30
1.10	Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista	30
1.11	Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä.....	30
1.12	Laki yksityisestä terveydenhuollosta	30
2	TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET	30
3	VOIMAANTULO.....	31
	LAKIEHDOTUKSET	32
	Laki yksityisistä sosiaalipalveluista	32
	Laki sosiaalihuoltolain muuttamisesta	41
	Laki kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain muuttamisesta.....	42
	Laki lastensuojelulain 80 §:n muuttamisesta.....	43
	Laki sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annetun lain 5 §:n muuttamisesta	44
	Laki Sosiaali- ja terveystalouden lupa- ja valvontavirastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta	45
	Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain 3 §:n muuttamisesta	46
	Laki majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 2 §:n muuttamisesta	47
	Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 18 §:n muuttamisesta	48
	Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun lain 2 §:n muuttamisesta	49
	Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 4 §:n muuttamisesta.....	50
	Laki yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain 14 a §:n muuttamisesta	51
	LIITE	52
	RINNAKKAISTEKSTIT	52
	Laki sosiaalihuoltolain muuttamisesta	52
	Laki lastensuojelulain 80 §:n muuttamisesta.....	53
	Laki sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annetun lain 5 §:n muuttamisesta	54
	Laki Sosiaali- ja terveystalouden lupa- ja valvontavirastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta	55
	Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain 3 §:n muuttamisesta	56
	Laki majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 2 §:n muuttamisesta	57
	Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 18 §:n muuttamisesta	58
	Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun lain 2 §:n muuttamisesta	60
	Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 4 §:n muuttamisesta.....	61
	Laki yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain 14 a §:n muuttamisesta	63

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Hallitusohjelmassa luvataan tehostaa palvelujen valvontaa ja ohjausta. Lisäksi hallitusohjelmassa luvataan parantaa säädösympäristöä ja lakien selkeyttä.

Laki yksityisestä terveydenhuollosta (152/1990) tuli voimaan vuoden 1991 alusta ja laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta (603/1996, valvontalaki) vuoden 1997 alusta. Yksityisiä sosiaali- ja terveystaluuksia koskeva lainsäädäntö on ollut viime vuosina useiden merkittävien muutosten kohteena:

- yksityisten sosiaali- ja terveystaluuksien valvontaa palveleva rekisteriuudistus tuli voimaan vuoden 2006 alusta,
- silloisen Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen tehtävät laajenivat terveystaluuksien järjestelmän ohjauksen ja valvonnan koordinointiin syksyllä 2006,
- Terveydenhuollon oikeusturvakeskus muuttui Sosiaali- ja terveystaluan lupa- ja valvontavirastoksi (Valvira) vuoden 2009 alusta,
- Terveydenhuollon valtakunnallista lupaa ja omavalvontasuunnitelmaa koskeva uudistus tuli voimaan syksyllä 2009,
- aluehallintouudistus tuli voimaan vuoden 2010 alusta,
- Valvira sai hoidettavakseen sosiaalihuollon ohjaus- ja valvontatehtäviä vuoden 2010 alusta.

Muutosten seurauksena lainsäädännön kokonaisuus on käynyt osin vaikeaselkoiseksi ja epä johdonmukaiseksi. Yksityisiä sosiaali- ja terveystaluuksia koskevien lakien uudistaminen ja yhdistäminen ovat sosiaali- ja terveystaluministeriön lainsäädäntösuunnitelmissa, mutta tällä vaalikaudella laajamittaisen kokonaisuudistuksen toteuttaminen ei ole ollut mahdollista. Tässä vaiheessa on kuitenkin välttämätöntä uudistaa yksityisten sosiaalipalvelujen valvontalakia, koska siihen kohdistuvat muutostarpeet ovat käyneet hyvin ajankohtaisiksi.

Yksityisten sosiaalipalvelujen osuus palvelutuotannosta kasvaa jatkuvasti ja sen myötä

myös valvonnan tarve kasvaa. Valvontaan käytettäviä voimavaroja ei kuitenkaan ole mahdollista lisätä yksityisten palvelujen määrän kasvua vastaavasti. Siksi on tärkeää kohdentaa käytettävissä olevat voimavarat niin, että yksityisten sosiaalipalvelujen laatu voidaan mahdollisimman hyvin turvata.

Palvelutuotanto muuttuu myös jatkuvasti entistä monimuotoisemmaksi. Sekä yksityiset että julkiset palvelujen tuottajat käyttävät yhä useammin alihankkijoita palvelukokonaisuuksiin kuuluvien osien tuottamiseen tai asiakkaalle järjestettävien palvelujen yhteensovittamiseen. Tähän liittyy viime aikoina voimistunut tarve varmistaa, että yksityisinä sosiaalipalveluina tuotettaviin palveluihin kohdistuu sosiaaliviranomaisen valvonta arvonlisäverolain (1501/1993) edellyttämällä tavalla, jotta palvelut voidaan myydä arvonlisäverottomina.

Välttämättömien muutosten tekeminen jo ennestään vaikeaselkoiseksi käyneeseen lakiin osoittautui erittäin hankalaksi. Lopputuloksena olisi ollut entistä vaikeammin hahmottuva kokonaisuus. Sen vuoksi valmistelun viimevaiheessa päädyttiin muotoilemaan voimassa olevan lain pohjalta kokonaan uusi laki yksityisistä sosiaalipalveluista. Se vastaisi asiasisällöltään pääosin voimassa olevaa lakia mutta olisi rakenteeltaan, kirjoitusasultaan ja terminologialtaan nykyistä selkeämpi ja johdonmukaisempi.

Olenneisimmat sisällölliset muutokset nykyiseen lakiin verrattuna liittyvät Valviralta saatavaan valtakunnalliseen lupaan sekä kotipalvelun tukipalvelujen ja niihin rinnastettavien palvelujen samoin kuin yksityisen perhepäivähoidon rekisteröintiin. Muilta osin laissa pitäydettäisiin pääosin voimassa olevan lain mukaisessa sääntelyssä. Nyt tehtävä uudistus on välivaihe suunnattaessa kohti yksityisiä sosiaali- ja terveystaluuksia koskevan lainsäädännön kokonaisuudistusta. Kokonaisuudistuksen yhteydessä jää ratkaistavaksi useita kysymyksiä, joihin kohdistuu muutos paineita mutta joita ei ole mahdollista arvioida riittävän perusteellisesti tässä vaiheessa.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö

Laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta

Yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetussa laissa säädetään yksityisten sosiaalipalvelujen lupa- ja ilmoitusmenettelystä sekä yksityisten sosiaalipalvelujen toimintaedellytyksistä ja vastuuhenkilöstä, yksityisten palvelujen antajien rekisteristä, valvontaviranomaisten toimivallasta sekä valvonnan keinoista.

Lakia sovelletaan yksityisiin sosiaalipalveluihin, joita palvelujen tuottaja antaa korvusta vastaan liike- tai ammattitoimintaa harjoittamalla. Yksityisillä sosiaalipalveluilla tarkoitetaan yksityisen henkilön tai yhteisön tuottamia lasten ja nuorten huollon, lasten päivähoiton, vammaisten, kehitysvammaisten, vanhusten tai päihdehuollon palveluja ja muita vastaavia sosiaalihuollon palveluja.

Yksityisiä sosiaalipalveluja antavan toimintayksikön toimintaedellytyksistä säädetään lain 3 §:ssä. Toimintayksikön tulee olla terveystieteiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle, kasvatukselle ja muulle huolenpidolle sopiva. Henkilöstön lukumäärän tulee olla riittävä palvelujen tarpeeseen ja hoidettavien lukumäärään nähden. Lain 4 §:n mukaan yksityisiä sosiaalipalveluja tuottavalla toimintayksiköllä tulee olla palveluista vastaava henkilö, joka vastaa siitä, että palvelutoiminta täyttää sille asetetut vaatimukset.

Lain 5 §:n mukaan yksityisen palvelujen tuottajan, joka jatkuvasti liike- tai ammattitoimintaa harjoittamalla antaa ympärivuorokautisia sosiaalipalveluja, on saatava aluehallintoviraston lupa ennen toiminnan aloittamista ja olennaista muuttamista. Lupa myönnetään palvelujen tuottajalle, joka täyttää lain 3 §:ssä säädetyt toimintaedellytykset. Ennen luvan myöntämistä aluehallintoviraston on suoritettava tarkastus toimintayksikössä, jota varten lupaa haetaan.

Yksityisen palvelujen tuottajan, joka harjoittaa muuta kuin ympärivuorokautista sosiaalipalvelutoimintaa, on lain 6 §:n mukaan tehtävä ennen toiminnan aloittamista, olennaista muuttamista tai lopettamista kirjallinen

ilmoitus sosiaalihuollosta vastaavalle monijäseniselle toimielimelle siinä kunnassa, jossa palveluja annetaan. Kunnan on ilmoitettava tiedot aluehallintovirastolle, joka merkitsee ne yksityisten palvelujen antajien rekisteriin.

Lain 7 §:n mukaan Valvira ja aluehallintovirastot pitävät yhdessä yksityisten palvelujen antajien valtakunnallista rekisteriä yksityisten sosiaalipalvelujen lupa- ja ilmoitusasioiden käsittelyä sekä toiminnan valvontaa ja tilastointia varten. Rekisterissä olevien tietojen luovuttamisesta ja tietojen julkisuudesta säädetään lain 7 a §:ssä ja palvelun antajalta perittävistä maksuista lain 7 b §:ssä.

Lain 8 §:ssä säädetään valvontaviranomaisista. Toiminnan yleinen ohjaus ja valvonta kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle. Palvelujen valvonta kuuluu asianomaiselle aluehallintovirastolle sekä sille kunnalle, jossa palveluja annetaan. Kunnassa valvontaviranomaisena toimii sosiaalihuollosta vastaava toimielin tai sen määräämä viranhaltija. Valvira ohjaa aluehallintovirastojen toimintaa niiden toimintaperiaatteiden, menettelytapojen ja ratkaisukäytäntöjen yhdenmukaistamiseksi palvelujen valvonnassa. Lisäksi Valvira ohjaa ja valvoo palveluja muun ohessa sellaisissa asioissa, jotka ovat periaatteellisesti tärkeitä tai laajakantoisia tai jotka koskevat usean aluehallintoviraston toimialuetta.

Lain 9 §:ssä veloitetaan valvontaviranomaiset ja yksityisten palvelujen tuottaja toimimaan yhteistyössä järjestettäessä palvelujen tuottamisessa tarpeellista ohjausta, neuvontaa ja seurantaa. Valvonnan toteuttamista palvelee lain 10 §:n säännös, jonka mukaan luvan saaneen palvelujen tuottajan on annettava vuosittain toimintakertomus aluehallintovirastolle.

Lain 11 §:ssä säädetään valvontaviranomaisien oikeudesta saada tehtävänsä suorittamiseksi tarvittavia tietoja yksityiseltä sosiaalipalvelujen tuottajalta. Lain 12 §:ssä säädetään Valviran ja aluehallintoviraston oikeudesta tarkastaa yksityisten sosiaalipalvelujen tuottajan toiminta sekä sen järjestämisessä käytettävät toimintayksiköt ja toimitilat, kun tarkastuksen tekemiseen on perusteltu syy. Lain 13 §:n mukaan poliisi on velvollinen antamaan virka-apua valvontaviranomaisille.

Lain 5 luvussa säädetään toimenpiteistä, joihin Valvira ja aluehallintovirasto voivat ryhtyä havaittuaan puutteita yksityisten sosiaalipalvelujen toteuttamisessa. Lievimpiä toimenpiteitä ovat huomautus ja huomion kiinnittäminen. Niitä voidaan käyttää, jos todetaan, että palvelujen tuottaja on menetellyt virheellisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, eikä asia anna aiheutta muihin toimenpiteisiin. Jos palvelujen tuottaja ei ole täyttänyt ilmoitus- tai luvanhakovelvollisuuttaan tai jos sosiaalipalvelujen antamisessa havaitaan puutteellisuuksia tai epäkohtia, Valvira tai aluehallintovirasto voi antaa määräyksen puutteiden korjaamisesta tai epäkohtien poistamisesta määräajassa. Määräyksen noudattamista voidaan tehostaa sakon uhalla taikka uhalla, että toiminta keskeytetään tai toimintayksikön tai sen osan käyttö kielletään. Jos asiakasturvallisuus sitä edellyttää, toiminta voidaan määrätä keskeytettäväksi tai toimintayksikön, sen osan tai laitteen käyttö kieltää myös välittömästi. Ympärivuorokautiseen sosiaalipalvelujen antamiseen myönnetty lupa voidaan peruuttaa, jos toiminnassa on olennaisesti rikottu valvontalakeja tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä.

Laki lasten päivähoidosta

Lasten päivähoidosta annetussa laissa (36/19973) on erityissäännökset yksityisestä päivähoidosta ja sen valvonnasta. Päivähoidolla tarkoitetaan lapsen hoidon järjestämistä päiväkotihoidona, perhepäivähoitona, leikki-toimintana tai muuna päivähoitotoimintana (lain 1 §).

Yksityinen henkilö tai yhteisö, joka korvasta vastaan harjoittaa lasten päivähoitotoimintaa, on velvollinen kahden viikon kuluessa toiminnan aloittamisesta tekemään ilmoituksen päivähoidosta vastaavalle sosiaalihuoltolain 6 §:n 1 momentin tarkoittamalle toimielimelle (lain 28 §). Toimielimen tehtävänä on valvoa päivähoitotoimintaa siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Lasten päivähoidosta annetun asetuksen (239/1973) 11 §:n mukaan toimielimen tulee välittömästi ilmoituksen saatuaan

tarkastaa päivähoitopaikka sekä huolehtia siitä, että päivähoitopaikka ja siellä annettava hoito vastaavat päivähoidolle asetettuja terveydellisiä ja muita vaatimuksia. Toimielimen on pidettävä luetteloa yksityisistä päivähoidon harjoittajista.

Toimielimen käytettävissä olevista jälkikäteen valvonnan keinoista säädetään lain 29 §:ssä. Jos päivähoitopaikka tai siinä annettu hoito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, toimielimen tulee pyrkiä sopivilla keinoilla saamaan aikaan korjaus asiassa. Jollei korjausta ole asetetussa määräajassa tapahtunut, toimielin voi kieltää pitämästä lasta sanotussa päivähoitopaikassa.

Lastensuojelulaki

Lastensuojelulakiin (417/2007) sisältyy niin ikään valvontaa koskevia erityissäännöksiä. Lain 79 §:n mukaan lapsen sijoittaneen kunnan tehtävänä on valvoa, että lapsen sijoitus perhehoitoon tai laitoshuoltoon toteutuu lain mukaisesti. Sijaishuoltopaikan toimintaa valvovat lisäksi sijoituskunta ja aluehallintovirasto. Valvontaa toteuttaessaan niiden tulee olla yhteistyössä sijoittajakunnan kanssa. Jos lapsen sijoittanut kunta havaitsee sijaishuoltopaikan toiminnassa sellaisia epäkohtia tai puutteita, jotka voivat vaikuttaa sijoitettujen lasten hoitoon tai huolenpitoon, sen tulee ilmoittaa asiasta viipymättä sijoituskunnalle ja aluehallintovirastolle sekä tiedossaan oleville muille kunnille, jotka ovat sijoittaneet lapsia samaan sijaishoitoonpaikkaan. Lain 80 §:n mukaan aluehallintoviraston on seurattava lastensuojelulaitosten toimintaa lisäksi omasta aloitteestaan tapahtuvien tarkastuskäyntien avulla ja erityisesti valvottava lain 11 luvun nojalla tapahtuvaa rajoitustoimenpiteiden käyttöä lastensuojelulaitoksissa. Pykälän 2 momentin mukaan yksityisen lastensuojelulaitoksen perustamiseen, laajentamiseen ja toiminnan olennaiseen muuttamiseen antaa luvan aluehallintovirasto. Säännöksen mukaan luvan antamisesta ja aluehallintoviraston suorittamasta yksityisen laitoksen valvonnasta säädetään yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetussa laissa.

2.2 Käytäntö

Yksityisiä sosiaalipalveluja tarjoavien toimintayksiköiden määrä on lisääntynyt tasaisesti koko 2000-luvun ajan. Vuonna 2000 toimintayksiköitä oli vajaa 2 700, vuonna 2004 lähes 3 300 ja vuonna 2009 jo lähes 4 300.

Yleisin toimiala vuonna 2009 oli ikääntyneiden palveluasuminen, joka oli pääpalveluna vajaalla viidenneksellä toimintayksiköistä. Toiseksi eniten oli toimintayksikköjä, jotka tarjosivat kotipalvelua ikääntyneille ja vammaisille henkilöille. Yleisiä toimialoja olivat myös lasten ja nuorten laitoshuolto ja ammatillinen perhehoito sekä lasten päiväkotitoiminta. Lisäksi yksityiset palveluntuottajat tuottivat muun muassa päihdehuollon palveluja, työ- ja päivätoimintaa, ensi- ja turvakotipalveluja sekä laitoshuoltoa ikääntyneille ja vammaisille henkilöille.

Yksityisten sosiaalipalveluntuottajien merkittävin asiakas ovat kunnat, jotka ostavat valtaosan sekä yritysten että järjestöjen tuottamista sosiaalipalveluista. Kotitaloudet ja työnantajat ostavat yksityisiä sosiaalipalveluja suhteellisen vähän (lähinnä päivähoitoa ja kotipalvelua).

Aluehallintovirastoille ja Valviralle kuuluu sekä julkisen sosiaalihuollon että yksityisten sosiaalipalvelujen valvontaan liittyviä tehtäviä. Aluehallintovirastoissa työskentelee yhteensä noin 40 asiantuntijaa näissä tehtävissä ja Valvirassa kahdeksan.

2.3 Nykytilan arviointi

Palvelujen tuottajan vastuu palvelujen laadusta ja palvelujen ennakollinen valvonta

Nykyinen laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta painottuu liiaksi palvelujen jälkikäteiseen valvontaan eli jo havaittujen puutteiden korjaamiseen ja niihin liittyviin seuraamuksiin. Kuitenkin olisi asiakkaiden ja palvelujen tuottajien edun mukaista sekä valvontaviranomaisten voimavarojen tarkoituksenmukaisen käytön kannalta suotuisaa, jos huomio kiinnittyisi nykyistä tehokkaammin ennakoiviin toimenpiteisiin, joilla ehkäistään palvelujen laadussa ilmeneviä puutteita. Laissa on tarpeen korostaa erityisesti palvelu-

lujen tuottajien omaa vastuuta asiakkaille tarjottavien palvelukokonaisuuksien laadusta.

Palvelujen toteuttamista koskeva ohjaus on tärkeä ennakollisen valvonnan keino ja sen merkitystä on syytä tuoda esiin nykyistä painokkaammin myös lain tasolla. Valvontaviranomaisten tehtäviä koskevien säännösten mukaan aluehallintovirastoille ei kuitenkaan kuulu yksityisten sosiaalipalvelujen ohjaus. Sitä vastoin yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain mukaan aluehallintovirastoille kuuluu yksityisen terveydenhuollon valvonnan ohella myös sen ohjaus. Kunnilla on tärkeä merkitys yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnassa, mutta nykyisten säännösten mukaan ohjaus ei kuulu niidenkään tehtäviin. Käytännössä aluehallintovirastot ja kunnat antavat ohjausta yksityisten sosiaalipalvelujen tuottamisessa ja toiminnan käynnistämisessä.

Kotipalvelun tukipalvelut ja niihin rinnastettavat palvelut

Yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun lain soveltamisala on jossain määrin tulkinnanvarainen. Erilaisia tulkintakäytäntöjä on esiintynyt erityisesti sen suhteen, tuleeko yksityisten palvelujen antajien rekisteriin merkitä sellaiset kotipalvelujen tukipalvelut ja niihin rinnastuvat palvelut, jotka kuuluvat rekisteriin merkityn palvelujen tuottajan tarjoamaan palvelukokonaisuuteen mutta jotka tämä hankkii alihankintana muulta palvelujen tuottajalta. Tällaisia ovat esimerkiksi ateria-, siivous- ja pesulapalvelut, joita yksityinen vanhainkoti hankkii asiakkailleen näitä palveluja tarjoavilta yrityksiltä.

Rekisteröinnillä on ollut merkittävä vaikutus palvelujen tuottajan arvonlisäverotukseen, sillä Verohallituksen ohjeen mukaan palvelujen myynti voi olla arvonlisäverotonta vain, jos palvelujen tuottaja on merkitty yksityisten palvelujen antajien rekisteriin. Rekisteröinti on ollut verohallinnon näkökulmasta osoitus siitä, että palvelu on sosiaaliviranomaisen valvomaa, kuten arvonlisäverolain 38 §:ssä edellytetään.

Lääninhallitusten (nykyisten aluehallintovirastojen) ratkaisukäytännöt ovat olleet jossain määrin vaihtelevia kotipalvelujen tukipalvelujen ja niihin rinnastuvien palvelujen

rekisteröinnin suhteen. Kun palvelujen vo-lyymi oli lisääntymässä ja valvontaan käytet-ävissä olevat voimavarat olivat käymässä riittämättömiksi, lääninhallituksissa voimistui pyrkimys rajata yksityisten palvelujen antajien rekisteriin merkittävien palvelujen alaa siten, että rekisteriin ei merkittäisi sellaisia yleispalveluja, joissa ei edellytetä sosiaalialan ammatillista osaamista. Kesällä 2009 sosiaali- ja terveysministeriö tuki tätä pyrkimystä antamallaan tulkintasuosituksella.

Ministeriön suositus herätti suurta huolta yksityisten palvelujen tuottajien keskuudessa, koska sen noudattaminen voisi merkitä, että osa aiemmin arvonlisäverottomista palveluis- ta muuttuisi arvonlisäverollisiksi. Tämä puolestaan voisi vaikuttaa palvelujen tuottajien toimintaedellytyksiin ja siten myös palvelu- jen saatavuuteen ja niiden kustannuksiin sekä osaltaan myös asiakkailta perittäviin maksui- hin. Sen vuoksi sosiaali- ja terveysministeriö tarkisti kantaansa syksyllä 2009.

Ministeriö lähetti lääninhallituksille kir-jeen, jossa se suositteli, että yksityisten sosi-aalipalvelujen antajien rekisteriin merkitään toistaiseksi myös sellaiset palveluntuottajat, jotka myyvät kotipalvelun tukipalveluiksi katsottavia palveluja alihankintana toiselle sosiaalipalvelujen tuottajalle. Kirjeessä todet- tiin ministeriön pitävän tärkeänä, että väestön ikääntymisen myötä kasvava sosiaalipalvelu- jen tarve pystytään tyydyttämään, mikä ei ole mahdollista ilman yksityisiä palveluja. Sen vuoksi viranomaistoiminnassa on perusteltua pidättäytyä sellaisista toimintakäytännöistä, joista seuraa yksityisten palvelujen toiminta- edellytysten heikentyminen ja kustannusten kohoaminen. Tämä tavoite on yhteiskunnan kokonaisedun kannalta niin tärkeä, että se syrjäyttää sinänsä perustellun tavoitteen saat- taan ilmoituksenvaraisten yksityisten sosiaali- palvelujen rekisteröintikäytäntö tarkoituksen- mukaiseksi.

Lääninhallitukset päättivät kuitenkin jatkaa rekisteröintikäytäntöään ministeriön aiem- man suosituksen mukaisesti. Lääninhallitus- ten ratkaisukäytännön lainmukaisuus tuli muutamien hallinto-oikeuksien arvioitavaksi. Kuopion, Turun ja Hämeenlinnan hallinto- oikeudet ovat tuoreissa ratkaisuissaan pääty- neet toteamaan, että lääninhallitukset eivät olleet käyttäneet väärin niille laissa suotua

harkintavaltaa, kun ne olivat jättäneet merkit- semättä rekisteriin palvelujen tuottajan, joka oli myynyt sosiaalipalvelujen tuottajalle ali- hankintana muun muassa ateriapalveluja. Kuopion hallinto-oikeus totesi päätöksensä perusteluissa muun muassa, että laista ei löy- dy vastausta kysymykseen, voidaanko ali- hankintana tuotettavien tukipalvelujen anta- minen merkitä yksityisten palvelujen antajien rekisteriin ja että kysymys on lain tulkinnasta eikä asiaa ratkaista hallinnollisten ohjeiden perusteella.

Asiaa käsiteltiin sosiaali- ja terveysministe- riön asettamassa yksityisten sosiaali- ja ter- veyspalvelujen neuvottelukunnassa keväällä 2010. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö järjesti kesällä 2010 neuvottelun Verohalli- tuksen, Elinkeinoelämän Keskusliiton, Valvi- ran ja aluehallintovirastoja edustavien asian- tuntijoiden kesken. Neuvottelussa päädyttiin siihen, että käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen tulisi sisällyttää täsmentävät sään- nökset kotipalvelujen tukipalvelujen rekiste- röinnistä ja valvonnasta. Ehdotetusta laista tulisi ilmetä, että alihankintana tuotetut tuki- palvelut ovat arvonlisäverolain edellyttämäl- lä tavalla sosiaaliviranomaisen valvonnan kohteena, vaikka niiden tuottajaa ei olisikaan merkitty yksityisten sosiaalipalvelujen anta- jien rekisteriin. Verohallituksen tarkoitukse- na on tarkistaa sosiaalipalvelujen arvon- lisäverotusta koskevaa ohjettaan sen jälkeen, kun yksityisten sosiaalipalvelujen valvontaa koskeviin säännöksiin on tehty tarvittavat muutokset.

Lasten päivähoito

Voimassa olevassa valvontalaissa on sisäi- nen ristiriita sen suhteen, miten lakia on so- vellettava lasten päivähoitoon. Lasten päivä- hoito on nimenomaisesti mainittu lain sovel- tamisalaan kuuluvien yksityisten sosiaalipal- velujen määritelmässä. Toisaalta lain sovel- tamisalaa koskevaan säännökseen sisältyy toissijaisuusmääräys, jonka mukaan lakia so- velletaan, jollei lailla toisin säädetä. Lasten päivähoitosta annettu laki sisältää lasten päi- vähoidon valvontaa koskevat erityissäännök- set, joita siis valvontalain toissijaisuus- määräys huomioon ottaen tulisi soveltaa las- ten päivähoitoon kokonaisuudessaan.

Voimassa olevan lainsäädännön ristiriitaisuus on johtanut epäselvyyteen muun muassa siitä, miltä osin yksityiseen päivähoitoon kuuluvat palvelut tulee merkitä yksityisten palvelujen antajien rekisteriin ja miltä osin riittää, että ne on mainittu päivähoitoasetuksen mukaisessa kunnan pitämässä luettelossa. Tähän liittyy myös kysymys siitä, miten vastuu palvelujen valvonnasta jakautuu kuntien ja aluehallintovirastojen kesken ja mitä keinoja valvontaviranomaiset voivat käyttää haavittujen puutteiden korjaamiseksi.

Yksityisten sosiaalipalvelujen ja yksityisen terveydenhuollon lupakäytännön yhdenmukaistaminen

Yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain mukaiset luvat ovat palvelujen tuottajakohtaisia riippumatta siitä, tuotetaanko niitä yhdessä tai useammassa saman palvelujen tuottajan ylläpitämässä toimintayksikössä. Yksityisten sosiaalipalvelujen valvontalaki on tässä suhteessa tulkinnanvarainen. Sosiaali- ja terveysministeriö antoi vuonna 2006 lääninhallituksille tulkintasuosituksen, jonka mukaan myös yksityisille sosiaalipalvelujen tuottajille tulisi myöntää palvelujentuottajakohtainen lupa. Pian sen jälkeen lääninhallitusten osastopäälliköt ilmoittivat ministeriölle, että lääninhallitukset jatkavat lupien myöntämistä erikseen kutakin toimintayksikköä varten.

Yksityisen terveydenhuollon lupaa koskevia säännöksiä uudistettiin syyskuun alusta 2009 voimaan tulleella lailla (377/2009) ja siihen liittyvällä valtioneuvoston asetuksella (662/2009) siten, että useamman aluehallintoviraston toimialueella toimiva palvelujen tuottajan tulee saada Valviralta valtakunnallinen lupa palvelujen tuottamiseen. Yksityisten sosiaalipalvelujen tuottajat toimivat enenevässä määrin useamman kuin yhden aluehallintoviraston toimialueella, minkä vuoksi valtakunnallinen lupa on nähty tarpeelliseksi myös niiden kohdalla.

Lainsäädännön selkeyttäminen

Voimassa oleva laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta on ollut lukuisien muutosten kohteena ja siihen on eri yhteyk-

sissä lisätty uusia säännöksiä, jotka ovat useimmiten liittyneet johonkin laajempaan uudistukseen. Lain ymmärrettävyys on kärsinyt muutosten seurauksena, sillä huomattava osa lain pykälistä on muodostunut pitkiksi ja sisällöltään vaikeasti jäsenyviksi.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Esityksen päätavoitteena on uudistaa yksityisiä sosiaalipalveluja koskevaa lainsäädäntöä siten, että palvelujen valvontaan käytävissä olevat voimavarat voidaan kohdentaa nykyistä tehokkaammin sinne, missä valvonnan tarve on asiakkaiden hyvinvoinnin kannalta suurin.

Uudistuksen tavoitteena on vahvistaa palvelujen tuottajan velvollisuutta omaaloitteisesti huolehtia asiakkaalle tarjoamansa palvelukokonaisuuden laadusta sekä vahvistaa ohjausta ja neuvontaa ensisijaisina valvonnan keinoina.

Uudistuksella pyritään täsmentämään valvontaviranomaisten vastuuta yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnassa, selkeyttämään palvelujen rekisteröintikäytäntöjä sekä tehostamaan valvontaviranomaisten yhteistoimintaa ja niiden välistä tiedon kulkua. Tavoitteena on myös yhdenmukaistaa yksityisten sosiaalipalvelujen ja yksityisen terveydenhuollon lupakäytäntöjä ja vähentää palvelujen tuottajan tarvetta asioida samassa asiassa useiden lupaviranomaisten kanssa. Lisäksi uudistuksen tavoitteena on selkeyttää yksityisiä sosiaalipalveluja koskevaa lainsäädäntöä.

3.2 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki yksityisistä sosiaalipalveluista. Lailla kumottaisiin voimassa oleva laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta. Ehdotettuun lakiin koottaisiin pääosa voimassa olevan lain asiallisesta sisällöstä, jota muokattaisiin niin, että lain rakenne, kirjoitusasu ja terminologia olisivat nykyistä selkeämmät ja johdonmukaisemmat.

Lain tarkoitus ja soveltamisala

Laissa korostettaisiin sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (812/2000, asiakaslaki) säädettyä asiakkaan oikeutta laadultaan hyviin sosiaalipalveluihin. Tämä ilmenisi lain tarkoitusta koskevasta pykälästä. Lisäksi mainitun lain soveltamista yksityisiin sosiaalipalveluihin tähdennettäisiin ehdotetun lain pykälässä, jossa säädetään lain soveltamisalasta ja suhteesta muuhun lainsäädäntöön.

Lain soveltamisalaa ja yksityisten sosiaalipalvelujen määrittelyä koskevat säännökset olisivat nykyistä täsmällisemmät, sillä yksityisten sosiaalipalvelujen määritelmässä viitattaisiin sosiaalihuoltolain (710/1982) 17 §:ään. Mainitusta säännöksestä ilmenevät ne sosiaalipalvelut, joiden järjestämisestä kunnan on huolehdittava. Yksityisiä palveluja voisivat luonnollisesti olla vain sellaiset palvelut, joita on mahdollista tuottaa korvusta vastaan liike- tai ammattitoimintaa harjoittamalla.

Arvonlisäverotukseen liittyvät yhtymäkohdat

Vaikka yksityisten sosiaalipalvelujen määritelmä täsmentyy, tulkinnanvaraisuudelta ei voida kokonaan välttyä, sillä sosiaalihuoltolain 17 § ja sitä täydentävät sosiaalihuoltoasetuksen säännökset eivät ole yksiselitteisiä. Esimerkiksi sosiaalihuoltoasetuksen (607/1983) 9 §:ään sisältyvä kotipalveluihin kuuluvien tukipalvelujen määritelmä on sangen joustava. Säännös sisältää esimerkinomaisen luettelon, jonka mukaan tukipalveluja ovat muun muassa ateria-, vaatehuolto- ja siivouspalvelut.

Kun tämäntyyppisiä palveluja tuotetaan yksityisesti, on osoittautunut vaikeaksi määrittellä, milloin niitä on pidettävä sosiaalipalveluina ja milloin kaikille asiakkaille tarjolla olevina yleispalveluina. Rajanvedolla on ollut suuri merkitys sen vuoksi, että vain sosiaalipalveluja voidaan myydä ilman arvonlisäveroa. Arvonlisäverolain mukaan palvelua voidaan pitää sosiaalipalveluna vain silloin kun se on sosiaaliviranomaisen valvoma. Verohallituksen ohjeen mukaan palvelujen tuottajan tulee olla merkittynä yksityisten palvelujen antajien rekisteriin, jotta pal-

velun voitaisiin katsoa olevan sosiaaliviranomaisen valvonnan kohteena.

Yksityisiä sosiaalipalveluja ja niiden valvontaa koskevat säännökset on ehdotetussa laissa muokattu niin, että niiden perusteella on mahdollista päätellä, milloin edellä kuvattuja palveluja voidaan pitää sosiaaliviranomaisen valvomina sosiaalipalveluina, vaikka niitä ei edellä luvussa 2.3 esitetyistä syistä sisällytetäisi yksityisten palvelujen antajien rekisteriin.

Palvelua voidaan pitää sosiaalipalveluna vain, jos sen antaminen asiakkaalle perustuu kunnan sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen nimissä tehtyyn hallintopäätökseen taikka asiakkaan ja palvelujen tuottajan väliseen sopimukseen. Sopimus on tehtävä, jos asiakas hankkii palvelun suoraan palvelujen tuottajalta.

Jotta kysymys olisi sosiaalipalvelusta, kummassakin tapauksessa täytyy laatia sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain mukainen palvelu- tai muu vastaava suunnitelma, josta ilmenee, että asiakas saa kysymyksessä olevaa palvelua.

Vastuu palvelusuunnitelman laatimisesta kuuluu kunnan sosiaaliviranomaisille, jos kysymys on kunnan järjestämästä palvelusta. Jos asiakas hankkii palvelun suoraan yksityiseltä palvelujen tuottajalta, tämän tulee huolehtia palvelusuunnitelman laatimisesta.

Kotipalvelun tukipalvelut ja niihin rinnastettavat palvelut voivat olla ehdotetun lain mukaisesti sosiaaliviranomaisen valvomina sosiaalipalveluja edellyttäen, että ne perustuvat kunnan sosiaaliviranomaisen tekemään hallintopäätökseen tai asiakkaan kanssa tehtyyn sopimukseen ja jos ne myös ilmenevät asiakkaan palvelusuunnitelmasta. Lisäksi palvelujen tuottajalla täytyy olla ehdotetun lain mukainen omavalvontasuunnitelma ja toimintayksikössä on oltava vastuhenkilö. Palvelujen tuottajan on lisäksi pitänyt tehdä kirjallinen ilmoitus toiminnasta sen kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jonka alueella palveluja tuotetaan. Kaikkien näiden edellytysten olemassa olo on suhteellisen helppo osoittaa arvonlisäverotusta silmällä pitäen.

Jos rekisteriin merkitty sosiaalipalvelujen tuottaja tuottaa kotipalvelun tukipalveluja ja niihin rinnastettavia palveluja alihankintana,

verovapaus edellyttää, että nämä edellytykset täyttyvät myös alihankkijan kohdalla. Pelkääntään se, että palvelut kuuluvat rekisteriin merkityn palvelujen tuottajan asiakkaalleen tarjoamaan sosiaalipalvelujen kokonaisuuteen, ei riitä vapauttamaan alihankkijaa verovelvollisuudesta.

Palvelujen tuottajan vastuu palvelujen laadusta

Palvelujen tuottajan omaa vastuuta palvelujen laadusta ja asianmukaisuudesta on tarpeen vahvistaa. Sillä tavoin voidaan ehkäistä palvelutoiminnassa ilmeneviä puutteita ja vähentää valvontaviranomaisten tarvetta puuttua niihin jälkikäteisen valvonnan keinoin. Tämä on sekä asiakkaiden että palvelujen tuottajien edun kannalta suotuisaa.

Sen vuoksi lakiin sisällytettäisiin säännös yksityisten sosiaalipalvelujen tuottajan verovelvollisuudesta vastata siitä, että asiakkaalle järjestettävä palvelukokonaisuus täyttää sille asetetut vaatimukset.

Lisäksi ehdotetaan, että yksityisten sosiaalipalvelujen tuottajilla tulisi olla omavalvontasuunnitelma toiminnan asianmukaisuuden varmistamiseksi. Suunnitelman tulisi kattaa kaikki palvelujen tuottajan tuottamat sosiaalipalvelut ja niiden muodostamat palvelukokonaisuudet.

Samaan pykälään edellä mainittujen uudistusten kanssa sisältyisi nykyistä lakia vastaava säännös, jonka mukaan toimintayksiköllä tulee olla vastuuhenkilö, joka vastaa siitä, että toimintayksikössä tuotettavat palvelut täyttävät niille asetetut vaatimukset. Vastuuhenkilöä koskevan sääntelyn tarkentamista on tarpeen arvioida yksityisiä palveluja koskevan lainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Luvanvaraiset palvelut ja valtakunnallinen lupa

Palvelujen luvanvaraisuutta koskevia säännöksiä uudistettaisiin säätämällä valtakunnallisesta luvasta, jonka myöntämisestä päättäisi Valvira, jos palvelujen tuottaja tuottaa ympärivuorokautisia palveluja useamman kuin yhden aluehallintoviraston toimialueella. Tavoitteena on, että kullakin yksityisellä palve-

lujen tuottajalla olisi vain yksi lupa, joka kattaa sen kaikki toimintayksiköt riippumatta siitä, minkä kunnan tai aluehallintoviraston alueella ne sijaitsevat. Samalla lakiin sisällytettäisiin säännökset, joista käy nykyistä selkeämmin ilmi, että lupa on palvelujen tuottajakohtainen riippumatta siitä, toimiiko palvelujen tuottaja yhden vai useamman aluehallintoviraston alueella.

Luvan myöntämisen edellytykset ja luvan hakemista ja myöntämistä koskevat säännökset säilyisivät pääosin ennallaan. Lupa tulisi hakea ennen toiminnan aloittamista ja olennaista muuttamista. Aluehallintoviraston tehtävänä olisi nykyiseen tapaan tehdä luvan myöntämistä edeltävä tarkastus alueellaan tuotettavien palvelujen osalta. Valtakunnallista lupaa edeltävä tarkastus tulisi tehdä Valviran pyynnöstä.

Aluehallintovirasto valvoisi alueellaan palvelujen asianmukaisuutta luvan myöntämisen jälkeen kuten nykyisinkin. Aluehallintovirastot valvoisivat alueellaan olevien toimintayksiköiden toimintaa silloinkin, kun palvelujen tuottajalla on Valviran myöntämä lupa. Samanlaiseen ratkaisuun päädyttiin säädettäessä terveydenhuollon valtakunnallisesta luvasta, kuten sitä koskevan hallituksen esityksen (HE 10/2009 vp) perusteluista ilmenee.

Aluehallintovirastolla olisi valvontaa suorittaessaan toimivalta käyttää kaikkia muita lain suomina valtuuksia paitsi Valviran myöntämän luvan peruuttamista. Luvan peruuttaminen ja muuttaminen kuuluisivat vain luvan myöntäneen viranomaisen toimivaltaan.

Ilmoituksenvaraisten palvelujen valvonta ja rekisteröinti

Ilmoituksenvaraisia palveluja ja niiden rekisteröintiä koskevat säännökset poikkeaisivat osittain nykyisestä laista. Palvelujen tuottajan, joka tuottaa muita kuin ympärivuorokautisia sosiaalipalveluja, tulisi nykyiseen tapaan tehdä ilmoitus toiminnasta tai sen olennaisesta muuttamisesta sen kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jonka alueella palveluja tuotetaan. Ilmoitusvelvollisuus koskisi myös kotipalvelujen tukipalveluihin kuuluvia tai niihin rinnastuvia palveluja sekä yksityistä perhepäivähoitoa.

Ehdotuksen mukaan kunnan toimielin ei kuitenkaan enää oma-aloitteisesti välittäisi näitä palveluja koskevia tietoja aluehallintovirastolle eikä niitä merkittäisi yksityisten sosiaalipalvelujen antajien rekisteriin.

Kotipalveluihin kuuluvien tukipalvelujen ja niihin rinnastettavien palvelujen sekä yksityisen perhepäivähoidon ensisijainen valvonta säilyisi kunnilla. Jos kunta havaitsee niiden toteuttamisessa epäkohtia, jotka eivät korjaannu kunnan toimielimen antamalla ohjauksella ja neuvonnalla, kunnan tulisi ilmoittaa asiasta aluehallintovirastolle. Aluehallintovirasto voisi kohdistaa palvelujen tuottajaan niitä valvontatoimenpiteitä, joihin laki nykyisinkin antaa mahdollisuuden. Näitä palveluja koskevat puutteet voivat lisäksi tulla aluehallintoviraston arvioitavaksi kanteluteitse.

Palvelujen tuottajan oikeusaseman turvaaminen edellyttää, että rekisteriin merkittämistä koskeva asia voidaan tarvittaessa saattaa valitusteitse hallintotuomioistuimen ratkaistavaksi. Tähän on kiinnitetty huomiota muun muassa eräissä viimeaikaisissa hallintotuomioistuinten ratkaisuissa. Sen vuoksi ehdotetaan, että lupaviranomaisen tulisi tehdä valituskelpoinen hallintopäätös ilmoituksen rekisteröintiasiana.

Valvontaviranomaisten toimivalta ja niiden välinen yhteistyö

Laissa määriteltäisiin erikseen lupaviranomaiset ja valvontaviranomaiset. Määritelmien mukaisia käsitteitä käytetään lain säännöksissä riippumatta siitä, koskevatko ne lupa- vai valvontamenettelyä. Lupaviranomaisia olisivat aluehallintovirastot ja Valvira. Valvontaviranomaisia olisivat niiden lisäksi kuntien sosiaalihuollosta vastaavat toimielimet. Sosiaali- ja terveysministeriölle kuuluisivat toiminnan yleinen ohjaus ja valvonta.

Säännökset Valviran toimivallasta sosiaalipalvelujen ohjauksessa ja valvonnassa lisättiin sosiaalihuollon lainsäädäntöön vuoden 2010 alusta voimaan tulleilla laeilla. Vastavansisältöiset säännökset oli sisällytetty terveydenhuollon lainsäädäntöön syyskuun alusta 2006 voimaan tulleilla laeilla, joiden säätäminen perustui hallituksen esitykseen Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen teh-

tävien laajentamista koskeväksi lainsäädännöksi (HE 154/2005 vp). Ehdotetussa laissa yksityisistä sosiaalipalveluista Valviran toimivaltaa koskeva sääntely säilyisi tältä osin ennallaan.

Aluehallintoviraston ja kunnan toimielimen toimivaltaa koskevaan säännökseen lisättäisiin maininta, että näille viranomaisille kuuluu toiminnan valvonnan ohella myös niiden ohjaus. Muutoksella halutaan painottaa ohjausta ensisijaisena etukäteisvalvonnan muotona. Samaa tarkoitusta palvelee säännös, jossa nimenomaisesti todetaan, että valvontaviranomaisen on toteutettava yksityisten sosiaalipalvelujen valvontaa ensisijaisesti antamalla palvelujen tuottamisessa tarpeellista ohjausta ja neuvontaa palvelujen tuottajalle.

Edellä mainittu säännös sisältyy lain 4 lukuun, johon on koottu muutkin valvonnan sisältöä koskevat säännökset. Ne vastaisivat pääosin voimassa olevan lain säännöksiä. Aluehallintovirastolla ja Valviralla olisi siten edelleen mahdollisuus käyttää valvontakeinoina huomautusta ja huomion kiinnittämistä, antaa määräys puutteiden korjaamisesta ja toteuttaa pakkokeinoja määräyksen noudattamiseksi. Ne voivat myös määrätä toiminnan keskeytettäväksi tai kieltää toimintayksikön taikka sen osan tai laitteen käytön välittömästi. Aluehallintovirasto ja Valvira voivat lisäksi viime kädessä peruuttaa palvelujen tuottamiseen myöntämänsä luvan.

Nykyisestä poiketen kunnan toimielimellä olisi itsenäinen oikeus tehdä lain 17 §:ssä tarkoitettu tarkastus toimintayksikköön, jos tarkastuksen toimittamiseen on perusteltu syy. Nykyisin tällainen toimivalta on vain aluehallintovirastoilla ja Valviralla, ja kunta voi tehdä tarkastuksen ainoastaan näiden pyynnöstä. Tarkastuksen toimittamisesta ja valvontaviranomaisen toimivaltuuksista tarkastuksen toteuttamiseksi säädettäisiin lain 18 §:ssä, joka vastaa asiasisällöltään nykyistä sääntelyä. Mainituissa säännöksissä tarkoitettu tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta, tarkastajalla on oikeus päästä kaikkiin toimintayksikön tiloihin, ottaa valokuvia ja saada tarkastuksen toteuttamiseksi tarvittavat tiedot ja asiakirjajäljennökset maksutta palvelujen tuottajalta. Lisäksi tarkastaja voi saada poliisilta virka-apua tarkastuksen toteuttamiseksi. Edellä tarkoitettua tarkastusoikeutta

koskevat säännökset eivät rajoita valvontaviranomaisten mahdollisuutta tehdä ohjaukseen ja neuvontaan painottuvia käyntejä toimintayksiköissä palvelujen tuottajan suostumuksella.

Valvontaviranomaisten on tärkeää toimia yhteistyössä, jotta lain edellyttämiin tehtäviin käytettävissä olevat voimavarat voitaisiin kohdentaa mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti. Lisäksi on tärkeää, että tarvittavat tiedot kulkeutuvat viranomaisten välillä sujuvasti. Tätä tarkoittava säännös ehdotetaan sisällytettäväksi lakiin.

Valvontaviranomaisten työtaakan vähentämiseksi ehdotetaan kantelujen käsittelyajan rajoittamista niin, että valvontaviranomainen ei pääsääntöisesti tutki yli viisi vuotta vanhasta asiasta tehtyä kantelua. Vastaavat säännökset sisällytettiin yksityisestä terveydenhuollosta annettuun lakiin sekä kansantervelakiin, erikoissairaanhoidolakiin, tartuntatautilakiin ja terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettuun lakiin syyskuun alusta 2006 voimaantulleilla laeilla, joilla laajennettiin silloisen Terveydenhuollon oikeusturvakeskusten toimialaa. Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan, että myös sosiaalihuoltolakiin ja kehitysvammaisten erityishuollosta annettuun lakiin lisätään vastaavat kantelujen käsittelyn rajaamista koskevat säännökset.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei olisi merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

Yksityisten palvelujen lupakäytännön muuttaminen vaikuttaa jossain määrin palvelujen tuottajilta perittäviin maksuihin ja sitä kautta valtiolle kertyviin tuloihin. Esityksessä ehdotetaan, että vain yhden aluehallintoviraston toimialueella toimivalle palveluntuottajalle myönnettäisiin yksi koko toiminnan kattava lupa. Useamman kuin yhden aluehallintoviraston alueella toimivalle palvelujen tuottajalle myönnettäisiin vastaavasti valtakunnallinen lupa.

Aluehallintoviraston suoritemaksuista säädetään nykyisin valtioneuvoston asetuksella 1145/2009. Luvan myöntämisen peritään

540 euroa ja sen muuttamisesta 200 euroa. Luvanvaraisilta palveluntuottajilta on lisäksi peritty toimintayksikkökohtaisena vuosimaksuna 200 euroa kutakin toimintayksikköä kohden. Valviran suoritemaksuista säädetään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella 289/2010. Sen mukaan yksityistä terveydenhuoltoa koskevasta valtakunnallisesta luvasta peritään 1 500 euroa ja luvan muuttamisesta 400 euroa. Yksityisen terveydenhuollon palvelun tuottajalta perittävä vuosimaksu on 100 euroa kultakin alkavalta viideltä toimipisteeltä. Asetusta on tarpeen tarkistaa koskemaan myös yksityisiä sosiaalipalveluja varten annettavia lupia ja niiden perusteella perittäviä vuosimaksuja.

Kun palvelujen tuottajalla on sekä koko maassa että yhden aluehallintoviraston alueella toimittaessa vain yksi lupa ja kaikki uudet toimintayksiköt ovat luvan muuttamista koskevia asioita, lupaviranomaisten suoritemaksutulot vähenevät. Vastaava vaikutus on myös vuosimaksulla, joka on tarkoitus perii palvelujen tuottajakohtaisena eikä kultakin toimintayksiköltä erikseen.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esityksessä painotetaan yksityisten palvelujen tuottajan omaa vastuuta palvelujen asianmukaisuudesta. Siihen tähtää muun muassa palvelujen tuottajalle säädettävä velvoite laatia omavalvontasuunnitelma. Palvelujen tuottajan oman vastuun lisääminen merkitsee valvontaviranomaisten työtaakan kevenemistä ainakin pitemmällä aikavälillä, kun uudellaiset ajattelu- ja toimintatavat juurtuvat käytäntöön.

Esityksessä ehdotetaan täsmennettäväksi ja rajoitettavaksi ilmoituksenvaraisia palveluja koskevien tietojen merkitsemistä yksityisten palvelujen antajien rekisteriin. Tämä selkeyttäisi ja jossain määrin myös vähentäisi aluehallintovirastojen tehtäviä. Osa ilmoituksenvaraisista sosiaalipalveluista jäisi rekisteröinnin ulkopuolelle, mikä vähentäisi myös kunnan hallinnollisen työn määrää, koska kunnan ei tarvitsisi välittää näitä tietoja aluehallintovirastolle.

Valtakunnallista lupaa koskeva uudistus lisää Valviran tehtäviä siltä osin kuin kysymys

on lupahakemuksen käsittelystä ja lupaa koskevien päätösten tekemisestä. Luvan myöntämistä edeltävät toimintayksikköjen tarkastukset ja toiminnan ensisijainen valvonta jäisivät edelleen aluehallintovirastojen tehtäväksi, joten niillä ei olisi vaikutusta viranomaisten nykyiseen työnjakoon.

Yksityisiä sosiaalipalveluja koskevan lakiehdotuksen siirtymäsäännöksen mukaan luvanvaraisten palvelujen tuottajat, jotka nykyisin toimivat useamman kuin yhden aluehallintoviraston toimialueella, voivat halutessaan hakea Valviralta erillisten lupien korvaamista valtakunnallisella luvalla. Useamman kuin yhden aluehallintoviraston alueella toimivia yksityisiä palveluntuottajia on nykyisin noin 100 ja toimintayksikköjä noin 450. Terveys- ja hyvinvoinnin valtakunnallista luvasta ensimmäisen vuoden aikana kertyneiden kokemusten perusteella voidaan arvioida, että nykyisin rekisterissä olevat yksityisten sosiaalipalvelujen tuottajat tulevat käyttämään mahdollisuutta valtakunnallisen luvan saamiseen.

Velvollisuus valtakunnallisen luvan hakemiseen on uusilla palvelujen tuottajilla, jotka aikovat toimia useamman aluehallintoviraston alueella, sekä niillä nykyisin useamman aluehallintoviraston toimialueella toimivilla palvelujen tuottajilla, jotka joutuvat hakemaan lupaa toiminnan olennaisen muutoksen johdosta. Uusia valtakunnallista lupaa koskevia hakemuksia voidaan arvioida saapuvan Valviraan korkeintaan muutamia kymmeniä vuodessa.

Valvirassa terveydenhuollon valtakunnallinen lupamenettely on keskitetty viraston Rovaniemen toimipisteeseen. Tarkoitus on, että Rovaniemen toimipisteessä nykyisin työskentelevä henkilöstö käsittelee myös sosiaalihuollon valtakunnalliset lupa-asiat. Sosiaali- ja terveydenhuollon lupakäsittelyt tukevat toiminnallisesti toisiaan, sillä valtakunnallisesti toimivilla yksityisillä palveluntuottajilla on monesti sekä sosiaali- että terveydenhuollon alaan kuuluvia toimintoja.

Esityksen mukaan aluehallintoviraston tulee muuttaa alueellaan toimivien palvelujen tuottajien toimintayksikkökohtaiset luvat vuoden kuluessa lain voimaantulosta viran puolesta yhdeksi luvaksi, joka kattaa kaikki palvelujen tuottajan toimintayksiköt. Muutos

ei edellytä toimintayksikköjen tarkastusta, mutta silti se lisää jonkin verran aluehallintovirastojen tehtäviä uudistuksen alkuvaiheessa. Kesällä 2011 käyttöön otettava uusi yksityisten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntarjoajien rekisteri parantaa rekisteritietojen käytettävyyttä ja helpottaa siten nykyisten toimintayksikkökohtaisten lupien muuttamista palvelujen tuottajakohtaisiksi.

4.3 Vaikutukset palvelujen tuottajien asemaan

Palvelujen tuottajan oman vastuun lisäämiseen tähtäävät ehdotukset lisääisivät jonkin verran palvelujen tuottajille aiheutuvaa työtä ainakin uudistuksen alkuvaiheessa. Toisaalta ne vähentäisivät valvontaviranomaisen tarvetta puuttua toimintaan jälkikäteen valvonnan keinoin, mikä puolestaan säästäisi palvelujen tuottajan monenlaisilta hankaluuksilta.

Palvelujen tuottajakohtaisiin ja valtakunnallisiin lupiin siirtyminen merkitsisi, että palvelujen tuottajan tarve asioida samassa asiassa useamman viranomaisen kanssa vähenisi.

Kotipalvelujen tukipalveluja ja niihin rinnastettavien palvelujen valvontaa ja rekisteröintiä koskevat säännökset selkeyttävät yksityisten sosiaalipalvelujen arvonlisäverokohdetta. Edellytyksenä on, että Verohallitus tarkistaa sosiaalipalvelujen arvonlisäverotusta koskevaa ohjettaan.

5 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä tiiviissä yhteistyössä Valviran kanssa.

Yksityisiä sosiaalipalveluja koskevaa lakiehdotusta on käsitelty sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa yksityisten sosiaali- ja terveyspalvelujen neuvottelukunnassa, jossa ovat edustettuina sosiaali- ja terveysministeriön toiminnallisten osastojen lisäksi yksityiset sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottajat, valtiovarainministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, valvontaviranomaiset, alan työntekijäjärjestöt ja asiakasjärjestöt sekä Suomen Kuntaliitto. Neuvottelukunnassa edustettuina olevista tahoista kirjallisia kommentteja la-

kiehdotuksesta ovat valmistelun aikana antaneet Vanhustyön Keskusliitto, Suomen lähija perushoitajaliitto sekä Etelä-Suomen aluehallintovirasto.

Neuvottelukunnassa keskusteltiin erityisesti yksityisiä sosiaalipalveluja koskevan lakiehdotuksen vaikutuksista sosiaalipalvelujen arvonlisäverotukseen. Sosiaali- ja terveystoimintamisteriö on lisäksi järjestänyt Elinkeinoelämän Keskusliiton, Verohallituksen ja Valviran kanssa kaksi erillisneuvottelua, joissa on suunniteltu niiden esityksessä ehdotettujen säännösten sisältöä, joilla on yhtymäkohtia yksityisten sosiaalipalvelujen arvonlisäverotukseen.

Valviran ja aluehallintovirastojen yhteiskäyttöön tuleva sosiaali- ja terveyden huollon lupahallinnon ja valvonnan tietojärjestelmä (Valveri) on valmisteilla ja järjestelmä on tarkoitettu ottaa käyttöön kesällä 2011. Yksityisiä sosiaalipalveluja koskevan lakiehdotuksen yhteensovittamista uuden tietojärjestelmän kanssa on käsitelty neuvottelussa, johon osallistuivat Valvirassa tietojärjestelmää suunnittelevat asiantuntijat. Samassa neuvottelussa oli mukana myös edustaja Hyvinkään kaupungilta ja Etelä-Suomen aluehallintovirastosta.

Yksityisiä sosiaalipalveluja koskevan lakiehdotuksen yhteensovittamista lasten päivähoidon valvontaa koskevien säännösten kanssa on käsitelty sosiaali- ja terveystoimintamisteriön järjestämässä työkokouksessa, johon oli kutsuttu Valviran edustajien lisäksi aluehallintovirastoissa lasten päivähoidon asioita hoitavat virkamiehet.

Yksityisiä sosiaalipalveluja koskeva lakiehdotus on ollut esillä myös tietosuojavaltuutetun johdolla kokoontuvassa Sosiaalihuollon tietosuojan ohjausryhmässä.

Hallituksen esitysluonnosta on lisäksi käsitelty kunnallistalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa ja siitä on pyydetty lausunnot kaikilta aluehallintovirastoilta, Valviralta, valtiovarainministeriön kuntaosastolta ja vero-osastolta, Verohallitukselta, Suomen Kuntaliitolta, Elinkeinoelämän Keskusliitolta sekä Sosiaali- ja terveysturvan Keskusliitolta. Lisäksi luonnosta on käsitelty yksityisten sosiaali- ja terveyspalvelujen neuvottelukunnassa marraskuussa 2010.

Useat aluehallintovirastojen edustajat ovat antaneet valmistelun aikana asiantuntevaa ja osin kriittistäkin palautetta, joka on vaikuttanut esityksen sisältöön. Palautteissa on kiinnitetty myös runsaasti huomiota sellaisiin järjestelmän kehittämistarpeisiin, joiden toteuttaminen ei ole mahdollista tässä yhteydessä mutta jotka on syytä ottaa huomioon yksityisiä sosiaali- ja terveyspalveluja koskevan kokonaisuudistuksen yhteydessä. Tällaiset aluehallintovirastojen esiin tuomat muutostarpeet koskevat esimerkiksi palvelujen tuottajan taloudellisten toimintaedellytysten selvittämistä ennen luvan myöntämistä, vastuuhenkilöä koskevan sääntelyn tarkentamista, mahdollisuutta liittää lupaan muitakin kuin asiakasturvallisuutta koskevia sekä ilmoituksenvaraisten palvelujen poistamista rekisteristä sillä perusteella, että toiminta ei täyty sille asetettuja vaatimuksia.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki yksityisistä sosiaalipalveluista

Lain nimike ja rakenne

Ehdotetun lain nimike olisi laki yksityisistä sosiaalipalveluista. Nimike on yhdenmukainen yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain kanssa ja kuvaa lain sisältöä paremmin

kuin voimassa olevan yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun lain nimike, koska laissa säädetään palvelujen valvonnan lisäksi myös niiden tuottamisesta ja toteuttamisesta.

Laki sisältäisi yhteensä 46 pykälää, jotka jakautuisivat yhdeksään lukuun. Pykälien määrä lisääntyisi nykyiseen lakiin verrattuna 21:llä ja lukujen määrä kahdella. Lisäys johtuu pääosin siitä, että nykyisen lain sisältö on

pilkottu pienempiin osiin ja jäsenelty uudelleen niin, että lain ymmärrettävyys parantuisi.

Kokonaan uusia tai merkittävästi muuttuneita sääntelyn kohteita sisältyisi voimaantulo- ja siirtymäsäännösten ohella seuraaviin säännöksiin:

- 1 §:ssä säädetään lain tarkoituksesta,
- 2 §:n 2 momentissa on muistutus, että sovelletaan myös yksityisiin sosiaalipalveluihin,
- 3 §:n 1 kohdassa oleva yksityisten sosiaalipalvelujen määritelmä on nykyistä täsmällisempi,
- 3 §:n 3 ja 4 kohdassa ovat lupa- ja valvontaviranomaisten määritelmät,
- 4 §:n 2 momentissa viitataan sosiaalialan ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annettuun lakiin (272/2005) ja 3 momentissa lasten päivähoidosta annettuun lakiin (36/1973) ja lastensuojelulakiin (417/2007),
- 5 §:n 2 momentissa säädetään palvelukonaisuutta koskevasta yksityisten sosiaalipalvelujen tuottajan vastuusta,
- 6 §:ssä säädetään omavalvontasuunnitelmasta,
- 7 §:n 2 momentissa painotetaan, että palvelujen tuottamista koskeva lupa on palvelujen tuottajakohtainen,
- 8 §:n 1 momentista ilmenee palvelujen tuottajan velvollisuus hakea niin sanottua valtakunnallista lupaa, jos luvanvaraisia palveluja tuotetaan useamman kuin yhden aluehallintoviraston alueella,
- 8 §:n 9 kohdan mukaan lupahakemuksessa tulee ilmoittaa muun ohessa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain (159/2007) 20 §:n 4 kohdassa tarkoitettu tietosuojavastaava,
- 11 §:n 2 momentissa viitataan selvyyden vuoksi lasten päivähoidosta annettuun lakiin, jossa säädetään yksityisen päivähoiton tuottajan ilmoitusvelvollisuudesta,
- 12 §:ssä säädetään palvelujen tuottajan velvollisuudesta tehdä ilmoitus vastuuhenkilön vaihtumisesta ja toiminnan lopettamisesta,
- 13 §:ssä säädetään 11 ja 12 §:ssä tarkoitettujen ilmoitusten vastaanottaneen kunnan velvollisuudesta antaa ilmoitusta koskevat tiedot aluehallintovirastolle; sanottu ei koske tietoja

kotipalvelun tukipalveluista ja niihin rinnastettavista palveluista eikä yksityisestä päivähoidosta,

- 14 §:ssä todetaan selvyyden vuoksi, että valvonta kohdistuu kaikkiin sosiaalipalveluihin, myös niihin, joista kunnan ei tule antaa oma-aloitteisesti tietoja aluehallintovirastolle,
- 15 §:ssä painotetaan ohjauksen ja neuvonnan antamista ensisijaisena etukäteisvalvonnan muotona,
- 17 §:n 1 momentti antaa myös kunnalle oikeuden tehdä valvontatarkastuksia oma-aloitteisesti,
- 27 §:n 1 momentissa edellytetään hallintopäätöksen tekemistä ilmoituksenvaraisen palvelun rekisteriin merkitsemistä koskevassa asiassa,
- samaan lainkohtaan sisältyy säännös, jonka mukaan rekisteriin ei talleteta kotipalvelujen tukipalveluja tai niihin rinnastettavia palveluja eikä perhepäivähoitoa koskevia tietoja,
- 34 §:n mukaan aluehallintovirastolle ja kunnan toimielimelle kuuluu yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnan ohella myös niiden ohjaus,
- 35 § sisältää säännökset valvontaviranomaisten yhteistyöstä ja tietojen vaihtamisesta niiden kesken,
- 38 §:ssä säädetään viiden vuoden aikarajasta, jota vanhemmista asioista tehtyjä kanteluja ei pääsääntöisesti tutkita,
- 39 §:n mukaan laissa tarkoitetuilla viranomaisilla on oikeus saada tietoja palvelujen tuottajalta kuten nykyisinkin ja sen lisäksi myös toisiltaan.

1 luku Yleiset säännökset

1 §. *Lain tarkoitus.* Asiakaslain 4 §:n mukaan sosiaalihuollon asiakkaalla on oikeus saada sosiaalihuollon toteuttajalta laadultaan hyvää sosiaalihuoltoa ja hyvää kohtelua ilman syrjintää. Asiakslakia sovelletaan lain 2 §:n mukaan sekä viranomaisen että yksityisen järjestämään sosiaalihuoltoon. Yksityisen järjestämät sosiaalipalvelut perustuvat asiakkaan ja palvelujen tuottajan väliseen sopimukseen. Myös viranomaisen järjestämät sosiaalipalvelut toteutetaan enenevässä määrin hankkimalla palveluja yksityisiltä palvelujen

tuottajilta. Ehdotetun lain tarkoituksena on varmistaa, että kummassakin tapauksessa asiakaslain 4 §:ssä säädetty oikeus toteutuu.

2 §. Soveltamisala ja suhde muuhun lainsäädäntöön. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin lain soveltamisalasta. Säännös poikkeaa voimassa olevan lain soveltamisalan määrittelystä tavalla, joka ilmenee edellä lain nimikettä koskevista perusteluista. Ehdotettu laki olisi yksityisiä sosiaalipalveluja koskeva yleislaki, jota on tarkoitus soveltaa, jollei erityislainsäädännössä toisin säädetä. Pykälän 1 momentin säännös lain toissijaisuudesta ilmentää yleistä oikeusperiaatetta, jonka mukaan erityislaki syrjäyttää yleislain.

Pykälän 2 momentissa muistutetaan siitä, että asiakaslakia sovelletaan myös yksityisten sosiaalipalvelujen toteuttamiseen. Asiakaslakia sovelletaan yksityisiin palveluihin luonnollisesti vain siltä osin, kuin lain säännöksiä ei ole rajattu koskemaan pelkästään viranomaisten toimintaa. Lisäksi palvelujen toteuttamiseen sovellettaisiin, mitä muutoin sosiaalipalveluista säädetään. Tarkoitus on, että yksityisiin sosiaalipalveluihin sovelletaan samoja laadullisia vaatimuksia, joita sosiaalipalveluilta edellytetään muualla sosiaalihuollon lainsäädännössä.

3 §. Määritelmät. Pykälässä määriteltäisiin lain soveltamisen kannalta tärkeimmät käsitteet.

Pykälän 1 kohta koskee yksityisten sosiaalipalvelujen käsitettä. Määritelmä kytkettäisiin sosiaalihuoltolain 17 §:ään. Siinä säädetään niistä sosiaalipalveluista, joiden järjestämisestä kunnan on huolehdittava. Mainitun pykälän 1 momentissa luetellaan ne sosiaalipalvelut, joista säädetään tarkemmin itse sosiaalihuoltolaissa. Ne ovat: sosiaalityö, kasvatus- ja perheneuvonta, kotipalvelut, asumispalvelut, laitoshuolto, perhehoito, vammaisten henkilöiden työllistämistä tukeva toiminta ja vammaisten henkilöiden työttömyystoimenpiteet elatusavun vahvistamiseksi.

Kotipalvelut määritellään tarkemmin sosiaalihuoltoasetuksen 9 §:ssä. Sen mukaan kotipalveluina järjestetään 1) kodinhoitajan tai kotiavustajan antamaa kodissa tapahtuvaa yksilön ja perheen työapua, henkilökohtaista huolenpitoa ja tukemista sekä 2) tukipalveluja, kuten ateria-, vaatehuolto-, kylvytys-, sii-

vous-, kuljetus-, saattaja- sekä sosiaalista kanssakäymistä edistäviä palveluja. Ehdotettua lakia on tarkoitus soveltaa lähtökohtaisesti kaikkiin kotipalveluihin tukipalvelut mukaan luettuna. Kotipalvelut tukipalveluineen ovat ehdotetun lain 11 §:ssä tarkoitettuihin palveluja, joista niiden tuottajan tulee tehdä ilmoitus sen kunnan toimielimelle, jonka alueella palveluja annetaan. Ehdotetun lain 13 ja 27 §:stä ilmenee, että tukipalveluja ei merkittäisi yksityisten palvelujen antajien rekisteriin. Edellä mainituissa säännöksissä käytetään ilmaisua ”kotipalveluihin kuuluvat tukipalvelut ja niihin rinnastettavat palvelut”. Ilmaisulla tarkoitetaan ensinnäkin sosiaalihuoltoasetuksen 9 §:ssä olevassa luettelossa nimenomaisesti mainittuja palveluja. Koska luettelo ei ole tyhjentävä, ilmaisu ”niihin rinnastettavat palvelut” tarkoittaa myös muita palveluja, joita asiakas voi tarvita suoriutuakseen päivittäiseen elämäänsä kuuluvista toimista. Kysymykseen voivat tulla esimerkiksi niin kutsutut kauppakassipalvelut. Lisäksi ilmaisua ”niihin rinnastettavat palvelut” on tarkoitus tulkita siten, että se käsittää tukipalvelujen luetteloon sisältyvät ja vastaavat palvelut myös silloin, kun ne kuuluvat osana muuhun sosiaalipalveluun. Esimerkiksi asumispalveluun tai laitoshuoltoon kuuluvaa ateriapalvelua pidettäisiin kotipalvelun tukipalveluun rinnastettavana palveluna.

Sosiaalihuoltolain 17 §:n 2 momentista ilmenevät ne sosiaalipalvelut, joista säädetään tarkemmin sosiaalihuollon erityislainsäädännössä ja perheoikeudellisessa lainsäädännössä. Sosiaalihuollon erityislainsäädännössä säänneltyjä palveluja ovat: lastensuojelu, lasten päivähoito, kehitysvammaisten erityishuolto, vammaisuuden perusteella järjestettävät palvelut ja tukitoimet, päihdehuollon palvelut, omaishoidon tuki ja kuntouttava työtoiminta. Perhe- ja lapsioikeudelliseen lainsäädäntöön perustuvia sosiaalipalveluja ovat: isyyden selvittämiseen ja vahvistamiseen kuuluvat toimenpiteet, muut lastenvalvojalle säädetyt tehtävät, ottolapsineuvonta, perheasioiden sovittelu sekä lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanossa toimitettava sovittelu.

Ehdotettu laki koskisi lähtökohtaisesti kaikkia sosiaalipalveluja, mutta käytännössä lakia sovellettaisiin vain sellaisiin palvelui-

hin, joita yksityinen palvelujen tuottaja voi tuottaa palvelun luonne huomioon ottaen. Esimerkiksi toimenpiteet isyyden selvittämiseksi ja vahvistamiseksi sekä elatusavun vahvistamiseksi ovat julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä eikä niitä voi järjestää yksityisinä palveluina.

Muut perhe- ja lapsioikeudellisessa lain-säädännössä säännellyt sosiaalihuoltolain 17 §:n 2 momentissa tarkoitetut palvelut jäävät ehdotetun lain soveltamisalan ulkopuolelle lain toissijaisuuden perusteella, koska niitä koskevista lupa- ja valvontamenettelyistä säädetään erityislaeissa. Tällaisia palveluja ovat esimerkiksi ottolapsineuvonta, josta säädetään lapseksi ottamisesta annetussa laissa (153/1985), perheasioiden sovittelu, josta säädetään avioliittolaisissa (234/1929) ja lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosovittelu, josta säädetään lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta annetussa laissa (619/1996).

Ehdotettua lakia on tarkoitus soveltaa myös lasten päivähoitoon siitä huolimatta, että voimassa olevassa laissa lasten päivähoitosta (36/1973) on erityissäännöksiä päivähoiton valvonnasta.

Yksityisiin sosiaalipalveluihin luettaisiin asiakkaan saamien välittömien palvelutapah- tumien lisäksi esimerkiksi palvelujen yhteensovittamiseen, integrointiin ja välittämiseen sekä hoito- ja palvelusuunnitelmien toteutumisen seurantaan liittyvä sosiaalihuollon ammatillinen ohjaus ja neuvonta. Palvelujen välittämällä ei tässä tarkoiteta henkilöstön vuokrausta.

Yksityisten sosiaalipalvelujen käsitteeseen kuuluu, että palveluja tuottaa yksityinen henkilö, yhteisö tai säätiö. Nykyisessä laissa ei mainita erikseen säätiötä, mutta käytännössä lakia on sovellettu myös niiden tuottamiin sosiaalipalveluihin. Selvyyden vuoksi pykälään sisällytettäisiin erillinen maininta säätiöstä. Yksityisellä yhteisöllä tarkoitetaan avointa yhtiötä, kommandiittiyhtiötä, osakeyhtiötä, osuuskuntaa, yhdistystä ja muuta yksityisoikeudellista oikeushenkilöä. Julkisyhteisöjen, kuten valtion ja sen laitoksen, kunnan, kuntayhtymän, seurakunnan ja muun uskonnollisen yhdyskunnan järjestämiä sosiaalipalveluja ei pidettäisi yksityisinä. Sen si-

jaan julkisyhteisön perustama liikeyritys olisi lain soveltamisen kannalta samassa asemassa kuin yksityinen yhteisö, joten sen tuottamat sosiaalipalvelut olisivat yksityisiä sosiaalipalveluja.

Yksityisille sosiaalipalveluille on ominaista, että niitä tuotetaan korvausta vastaan liike- tai ammattitoimintaa harjoittamalla. Tämä sulkee lain ulkopuolelle omaishoidon tuesta annetussa laissa (937/2005) tarkoitetun omaishoidon sekä perhehoitajalaisissa (312/1992) tarkoitetun perhehoidon, joita kumpaakin toteutetaan kunnan ja hoitajan välisen toimeksiantosopimuksen perusteella eikä niitä voida pitää liike- tai ammattitoiminnan harjoittamisena. Sen sijaan yksityistä sosiaalipalvelua on niin kutsuttu ammatillinen perhehoito, joka ei perustu toimeksiantosopimukseen, vaan esimerkiksi kunnan ja palvelujen tuottajan väliseen ostopalvelusopimukseen.

Pykälän 2 kohdassa määritellään toimintayksikön käsite. Säännös vastaisi muutoin voimassa olevan lain 2 §:n 2 kohdassa olevaa määritelmää paitsi että se muutettaisiin vastaamaan nykyistä tulkintakäytäntöä, jonka mukaan toimintayksikön käsite ei rajaudu toimintaan asiakkaan kodin ulkopuolella. Nykykäsitteen mukaan asiakkaalla on koti siellä, missä hän tosiasiallisesti asuu, esimerkiksi asumispalveluja tarjoavassa yksityisessä palvelutalossa tai vanhainkodissa. Toisaalta toimintayksikkö-käsitteen tarkoittama toiminnallinen kokonaisuus ei ole sidoksissa tiettyyn fyysiseen toimipaikkaan, vaan sillä voidaan tarkoittaa esimerkiksi kotipalveluja tuottavaa yritystä, jonka toiminta voi olla hyvinkin pienimuotoista.

Pykälän 3 ja 4 kohdassa määriteltäisiin erikseen lupa- ja valvontaviranomaiset. Lupaviranomaisia ovat aluehallintovirasto ja Valvira. Valvontaviranomaisiin kuuluu näiden lisäksi sosiaalihuoltolain 6 §:ssä tarkoitettu yksi tai useampi kunnan monijäseninen toimielin, joka vastaa sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvista tehtävistä.

2 luku Yksityisten sosiaalipalvelujen tuottaminen

4 §. *Toimintaedellytykset.* Pykälä vastaa asiasisällöltään pääosin voimassa olevan lain

3 §:n 1 ja 2 momenttia. Pykälän *1 momentissa* mainitaan peruselementit, jotka toimintayksikössä pitää olla eli riittävät ja asianmukaiset toimitilat ja varusteet sekä toiminnan edellyttämä henkilöstö. Toimitilojen ja välineiden riittävyys ja asianmukaisuus määräytyy toimintayksikön tarjoamien palvelujen mukaan. Ympärivuorokautisia palveluja tuottaessa vaatimus korostuu, mutta esimerkiksi pienimuotoista kotipalvelutoimintaa voidaan toteuttaa asianmukaisesti jopa ilman erillistä toimitilaa. Tarkoitus on, että palvelut täyttävät niille asetetut vaatimukset koko sen ajan, jona palveluja toteutetaan.

Pykälän *2 momentti* koskee henkilöstön lukumäärälle ja kelpoisuudelle asetettavia vaatimuksia. Lähtökohtana ovat asiakkaiden palvelujen tarve ja heidän lukumääränsä. Myös henkilöstöä koskevat vaatimukset määräytyvät toimintayksikön tarjoamien palvelujen mukaan. Mitä intensiivisemmästä palvelusta on kysymys sitä suuremmat vaatimukset kohdistuvat henkilöstön määrään ja ammattitaitoon. Henkilöstöltä vaadittaviin kelpoisuuksiin sovelletaan pääsääntöisesti sosiaalialan ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annettua lakia (272/2005).

Pykälän *3 momentissa* viitataan muualla sosiaalihuollon lainsäädännössä oleviin erityissääntöihin, jotka koskevat henkilöstön mitoittamista ja kelpoisuusvaatimuksia. Näitä sääntöjä on tarkoitus soveltaa myös yksityisiin sosiaalipalveluihin.

5 §. Vastuu palvelujen laadusta. Pykälän *1 momentti* vastaa asiasisällöltään pääosin voimassa olevan lain 3 §:n 4 momenttia. Säännöksestä ilmenee, että yksityiset sosiaalipalvelut voivat olla kunnan järjestämiä siten, että kunta hankkii palveluja asiakkailleen esimerkiksi ostopalvelusopimuksen perusteella. Kunnan järjestämät palvelut perustuvat asiakaskohtaiseen hallintopäätökseen, jossa määritellään millaista palvelua asiakkaalle annetaan. Yksityiset sosiaalipalvelut voivat perustua myös asiakkaan ja palvelujen tuottajan väliseen sopimukseen, johon kunta ei ole millään tavoin osallinen. Kumpaakin tapausta koskee asiakaslain 7 §, jossa säädetään palvelun järjestäjän velvollisuudesta laatia asiakkaalle palvelu-, hoito-, huolto-, kuntoutus- tai muu vastaava suunnitelma.

Asiakkaan saaman palvelukokonaisuuden sisällön tulisi ilmetä *1 momentissa* mainituista sopimuksesta tai hallintopäätöksestä ja niihin liittyvästä suunnitelmasta. Pykälän *2 momentin* mukaan yksityinen sosiaalipalvelujen tuottaja vastaa palvelukokonaisuuden asianmukaisuudesta.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin vastuuhenkilöstä, joka pitää olla jokaisessa toimintayksikössä. Säännös vastaa asiasisällöltään voimassa olevan lain 4 §:n 1 momenttia. Vastuuhenkilö vastaa siitä, että palvelutoiminta täyttää sille asetetut vaatimukset eli muun muassa siitä, että sosiaalipalvelujen antamiseen on palvelujen tarpeeseen ja asiakkaiden määrään nähden riittävästi henkilöstöä, jonka koulutustaso ja ammattitaito mahdollistavat laadukkaiden palvelujen antamisen. Korkein hallinto-oikeus on ratkaisussaan vuodelta 2004 (taltio 1344) katsonut, että vastuuhenkilön tulee työskennellä toimintayksikössä ja että ne kelpoisuusehdot, jotka koskevat henkilöstöä yksityisiä sosiaalipalveluja tarjoavassa yksikössä, ovat sovellettavissa myös vastuuhenkilöön.

6 §. Omavalvontasuunnitelma. Toimiva omavalvonta on palvelujen laadun hallinnan ja palvelutoiminnan kehittämisen väline. Hyvin suunniteltu omavalvonta toimii sujuvasti palvelutoiminnan osana. Sen vuoksi pykälän *1 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi palvelujen tuottajalle velvollisuus laatia omavalvontasuunnitelma. Vastaavaa säännöstä ei sisälly voimassa olevaan lakiin.

Yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain 6 §:ään sisällytettiin omavalvontasuunnitelmaa koskeva säännös samalla kun lakiin lisättiin valtakunnallista lupaa koskevat säännökset. Lain 6 §:n mukaan vastaavan johtajan on laadittava toiminnan laadun varmistamiseksi omavalvontasuunnitelma, jos palvelujen tuottaja toimii useammassa kuin yhdessä toimipaikassa. Lain muutosta koskevista esityksistä ei ilmene, miksi velvollisuus omavalvontasuunnitelman tekemiseen koskee vain useammassa kuin yhdessä toimipaikassa toimivia palvelujen tuottajia.

Tämän esityksen mukaan omavalvontasuunnitelma tulisi olla kaikilla yksityisten sosiaalipalvelujen tuottajilla riippumatta siitä, miten laajalla alueella palveluja tuotetaan. Velvollisuus omavalvontasuunnitelman te-

kemiseen olisi sekä luvanvaraisten että ilmoituksenvaraisten palvelujen tuottajilla.

Esityksen valmistelun yhteydessä pohdittiin, tulisiko omavalvontasuunnitelma saattaa valvontaviranomaisen hyväksyttäväksi, jotta varmistuisi, että suunnitelma tehdään asianmukaisesti. Ajatuksesta kuitenkin luovuttiin, koska tarkoitus on nimenomaan korostaa palvelujen tuottajan omaa vastuuta palvelujen laadusta. Omavalvonta täyttää tämän tavoitteen parhaiten, jos viranomaisen vahvistusmenettelyn sijaan edellytetään, että palvelujen tuottajan on pidettävä omavalvontasuunnitelma julkisesti nähtävänä ja seurattava sen toteutumista. Silloin sekä asiakkaat ja heidän omaisensa että palvelujen tuottajan palveluksessa olevat työntekijät voivat osaltaan pitää silmällä omavalvonnan toteutumista.

Yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain 6 §:n mukaan Valvira voi antaa määräyksiä omavalvontasuunnitelman sisällöstä ja laatimisesta. Ehdotetun pykälän 2 momentin mukaan Valvira voisi vastaavasti antaa yleisiä määräyksiä yksityisiä sosiaalipalveluja koskevan omavalvontasuunnitelman sisällöstä ja laatimisesta sekä lisäksi niiden seurannasta ja toimittamisesta valvontaviranomaiselle. Valvontaviranomaisen on tärkeää saada suunnitelmasta tieto, jotta suunnitelmaa voidaan tarvittaessa käyttää apuna valvonnan toteuttamisessa. Tarkoitus on, että Valviran määräykset laaditaan niin, että niissä otetaan huomioon toiminnan laajuus ja sisältö. Esimerkiksi ympärivuorokautisia hoivapalveluja tuotettaessa omavalvontasuunnitelman tulee olla kattavampi kuin pienimuotoista kotipalvelun tukipalvelua tuotettaessa.

3 luku **Palvelujen tuottamista koskeva lupa ja ilmoitus**

7 §. Luvanvaraiset palvelut. Pykälän 1 momentti vastaa asiasisällöltään pääosin voimassa olevan lain 5 §:n 1 momentin ensimmäistä virkettä.

Ehdotuksen mukaan lupa tarvittaisiin toiminnan aloittamiseen ja olennaiseen muuttamiseen. Lupaviranomaisen tulisi tapauskohtaisesti arvioida, milloin kysymys on toiminnan olennaisesta muuttamisesta. Kor-

kein hallinto-oikeus on edellä 5 §:n kohdalla mainitussa ratkaisussaan katsonut, että vastuuhenkilön vaihtuminen ei ole sellainen olennainen muutos, joka vaatisi luvan hakemista. Sen sijaan esimerkiksi uusiin toimintoihin siirtymistä, henkilöstön määrän huomattavaa lisäystä tai vähennystä, henkilöstörakenteen muuttamista sekä yritysmuodon muuttamista voidaan pitää sellaisena toiminnan olennaisena muuttamisena, joka edellyttää luvan hakemista. Myös toiminnan laajentaminen perustamalla uusia toimintayksiköjä edellyttäisi aina luvan hakemista. Jos yhden aluehallintoviraston toimialueella toiminnut palvelujen tuottaja laajentaa toimintaansa muiden aluehallintovirastojen toimialueelle, palvelujen tuottajan tulisi hakea Valviralta niin kutsuttua valtakunnallista lupaa ehdotetun lain 8 §:n mukaisesti.

Pykälän 2 momentista ilmenee, että palvelujen tuottamista koskeva lupa on palvelujen tuottajakohtainen eikä enää toimintayksikkökohtainen, kuten voimassa olevaa lakia on ollut mahdollista tulkita. Tältä osin sääntely selkeytyisi ja yhdenmukaistuisi yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain kanssa.

8 §. Luvan hakeminen. Pykälän 1 momentista ilmenee, miltä viranomaiselta lupaa on haettava. Pääsäännön mukaan hakemus on toimitettava aluehallintovirastolle. Jos palvelujen tuottaja toimii useamman kuin yhden aluehallintoviraston toimialueella, hänen tulee hakea koko palvelutoimintaansa koskevaa lupaa Valviralta. Palvelujen tuottaja vastaa ensisijaisesti itse siitä, että hakemus toimitetaan oikealle viranomaiselle. Jos hakemus kuitenkin on toimitettu erehdyksessä väärälle viranomaiselle, tämän tulee hallintolain (434/2003) 21 §:n mukaisesti siirtää se oikealle viranomaiselle.

Pykälän 2 momentin mukaan hakemuksen tulisi nykyiseen tapaan olla kirjallinen, mutta allekirjoitusta ei vaadita, koska siten helpotetaan sähköistä asiointia ja vähennetään tarvetta paperimuotoisten asiakirjojen käsitteilyyn. Hakemuksessa olisi mainittava pääosin samat tiedot, joiden mainitsemista edellytetään voimassa olevan lain 5 §:n 3 ja 4 momentissa. Voimassa olevasta laista poiketen lupahakemuksessa tulisi mainita palvelujen tuottamistapa. Tuottamistapaa koskeva tieto kuvaa sitä, mikä osa lupahakemuksessa tar-

koitetusta toiminnasta hoidetaan palvelujen tuottajan omana toimintana ja miltä osin käytetään alihankintana tuotettuja palveluja. Lisäksi lupahakemuksessa tulisi 2 momentin 9 kohdan mukaan ilmoittaa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain (159/2007) 20 §:n 4 momentissa tarkoitettu tietosuojavastaava.

9 §. Lupahakemuksen johdosta tehtävä tarkastus. Pykälän ensimmäinen virke vastaa asiasisällöltään voimassa olevan lain 5 §:n 5 momenttia. Jos kysymyksessä on valtakunnallista lupaa koskeva hakemus, aluehallintoviraston tulisi Valviran pyynnöstä tarkastaa alueellaan sijaitseva toimintayksikkö. Tarkoitus on, että Valvira käyttää harkintaa sen suhteen, milloin aluehallintoviraston tarkastus on tarpeellinen luvan edellytysten selvittämisen kannalta. Jos toimintayksikössä on hiljattain tehty tarkastus, uutta tarkastusta ei välttämättä ole tarkoituksenmukaista tehdä. Tarkastukseen voisi osallistua myös toimintayksikön sijaintikunnan edustaja, jos aluehallintovirasto pitää sitä tarpeellisena. Kunnan edustajan osallistumisesta luvan myöntämistä edeltävään tarkastukseen säädetään nykyisin yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun asetuksen (1208/1996) 6 §:ssä.

10 §. Luvan myöntäminen. Pykälän 1 momentti vastaa pääosin voimassa olevan lain 5 §:n 2 momentin ensimmäistä virkettä. Luvan saannin edellytyksenä olisi kuitenkin, että palvelujen tuottajan kaikki toimintayksiköt täyttävät ehdotetun lain 4 §:ssä säädetyt toimintaedellytykset. Muutos perustuu siihen, että ehdotetun lain mukaan lupa olisi palvelujen tuottajakohtainen eikä nykyisen käytännön mukaan toimintayksikkökohtainen. Jos lupaa haetaan yksittäistä toimintayksikköä koskevan muutoksen johdosta, ei ole tarkoitus, että lupaviranomaisen tulisi samalla arvioida uudelleen kaikkien muidenkin toimintayksikköjen toimintaedellytykset. Tällaisessa tapauksessa lupaviranomainen voi lähtökohtaisesti olettaa, että muut toimintayksiköt täyttävät edelleen luvan saannin edellytykset, jos muuta ei ole ilmennyt.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin luvan sisällöstä. Sen mukaan luvasta tulee ilmetä muun ohessa palvelujen tuottamistapa. Tuottamistapaa koskevaa tietoa lukuun ottamatta

säännös vastaa voimassa olevan lain 5 §:n 1 momentin toista ja kolmatta virkettä.

Lupaan voitaisiin nykyiseen tapaan liittää ehtoja, jotka ovat välttämättömiä asiakasturvallisuuden varmistamiseksi. Vastaava säännös sisältyy voimassa olevan lain 5 §:n 1 momentin kolmanteen virkkeeseen sekä yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain 4 §:n 1 momenttiin, jonka mukaan lupaan voidaan liittää potilasturvallisuuden varmistamiseksi välttämättömiä ehtoja.

11 §. Ilmoituksenvaraiset palvelut. Pykälän 1 momentin mukaan ei-ympärivuorokautisista sosiaalipalveluista tulisi tehdä ilmoitus nykyiseen tapaan sen kunnan toimielimelle, missä palveluja tuotetaan. Ilmoitusvelvollisuus koskee ympärivuorokautisia palveluja lukuun ottamatta kaikkia 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettuja sosiaalipalveluja, myös kotipalvelujen tukipalveluja ja niihin rinnastettavia palveluja sekä yksityistä perhepäivähoitoa, joita ei ehdotetun lain 27 §:n 2 momentin mukaan merkitä yksityisten palvelujen antajien rekisteriin.

Esityksen valmistelun yhteydessä oli esillä vaihtoehto, että myös ilmoituksenvaraisten palvelujen tuottajille säädettäisiin velvollisuus tehdä ilmoitus Valviralle, jos palveluja tarjotaan useamman aluehallintoviraston alueella, tai aluehallintovirastolle, jos palveluja tarjotaan sen alueella useammassa kuin yhdessä kunnassa. Vaihtoehdosta luovuttiin kuitenkin tässä vaiheessa, koska se olisi vaatinut perusteellisempaa arviointia ja suunnittelua kuin mihin nyt oli mahdollisuus. Ilmoituksenvaraisia palveluja koskeva sääntely säilyisi siten perusrakenteiltaan nykyisellään.

Pykälän 1 momentin ensimmäinen virke vastaa asiasisällöltään pääosin voimassa olevan lain 6 §:n 1 momenttia, kuitenkin niin, että toiminnan lopettamista koskevasta ilmoituksesta säädettäisiin erikseen ehdotetun lain 12 §:ssä.

Momentin toisen virkkeen mukaan ilmoituksessa tulisi mainita vastaavat tiedot kuin lupahakemuksessa. Säännös vastaa asiasisällöltään voimassa olevan lain 2 ja 3 momenttia, mutta on teknisesti nykyistä yksinkertaisempi, koska säännökseen ei sisältyisi erillistä luetteloa ilmoituksessa mainittavista tiedoista.

Momentin kolmas virke vastaa asiasisällöltään voimassa olevan lain 6 §:n 4 momenttia, mutta säännös on kirjoitettu nykyistä ymmärrettävämpään muotoon. Jos lupahakemuksesta ilmenee, että palvelujen tuottaja tuottaa luvanvaraisten palvelujen lisäksi myös ilmoituksenvaraisia palveluja, niistä ei tarvitsisi tehdä erillistä ilmoitusta kunnan toimielimelle.

Pykälän 2 momentissa viitataan selvyiden vuoksi lasten päivähoitosta annettuun lakiin, jossa säädetään yksityisen päivähoiton tuottajan ilmoitusvelvollisuudesta.

12 §. *Ilmoitus vastuuhenkilön vaihtumisesta ja toiminnan lopettamisesta.* Voimassa olevan lain 4 §:n 2 momentissa säädetään palvelujen tuottajan velvollisuudesta ilmoittaa vastuuhenkilön vaihtumisesta ilmoituksen vastaan ottaneelle tai luvan myöntäneelle valvontaviranomaiselle. Lain 5 §:n 1 momentin viimeisen virkkeen mukaan luvanvaraisen toiminnan lopettamisesta on ilmoitettava aluehallintovirastolle. Lain 6 §:n 1 momentissa säädetään velvollisuudesta ilmoittaa kunnan toimielimelle ilmoituksenvaraisen toiminnan lopettamisesta. Viimeksi mainitun ilmoituksen tulee lain sanamuodon mukaan sisältää samat tiedot, joita edellytetään toiminnan aloittamisilmoituksessa. Näin laajojen tietojen antaminen toiminnan lopettamisilmoituksessa ei ole perusteltua.

Pykälässä säädettäisiin palvelujen tuottajan velvollisuudesta ilmoittaa sekä vastuuhenkilön vaihtumisesta että toiminnan lopettamisesta. Säännös koskisi sekä luvanvaraisia että ilmoituksenvaraisia sosiaalipalveluja. Ilmoituksen sisältöä ei määriteltäisi laissa. Tarkempia säännöksiä siitä voitaisiin tarvittaessa antaa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella ehdotetun lain 42 §:n 2 momentin perusteella.

13 §. *Kunnan velvollisuus antaa ilmoitetut tiedot aluehallintovirastolle.* Voimassa olevan lain 7 §:ssä on säännökset yksityisten palvelujen antajien rekisteristä. Säännöksen 3 momentin mukaan kunnan on ilmoitettava aluehallintovirastolle tiedot rekisteröintiä varten. Asiayhteydestä päätellen tiedoilla tarkoitetaan niitä tietoja, jotka kunnan toimielin on ottanut vastaan lain 6 §:n perusteella annettujen ilmoitusten muodossa.

Säännös kunnan velvollisuudesta antaa ilmoitetut tiedot aluehallintovirastolle sijoitetaisiin ehdotetussa laissa selvyiden vuoksi samaan lukuun, jossa säädetään palvelujen tuottajien ilmoitusvelvollisuudesta. Ehdotetun pykälän mukaan kunnalla ei olisi velvollisuutta oma-aloitteisesti antaa aluehallintovirastolle tietoja kotipalvelun tukipalveluista ja niihin rinnastettavista palveluista eikä yksityisestä perhepäivähoidosta, koska näitä tietoja ei ehdotetun 27 §:n 2 momentin mukaan merkittäisi yksityisten palvelujen antajien rekisteriin.

4 luku Valvonta

14 §. *Valvonnan kohde.* Pykälässä säädettäisiin selvyiden vuoksi, että valvonta kohdistuu kaikkiin sosiaalipalveluihin ja niihin palvelukokonaisuuksiin, joita palvelujen tuottaja järjestää asiakkaille joko omana toimintanaan tai hankkimalla palvelukokonaisuuden osia muilta palvelujen tuottajilta. Valvonta kohdistuisi myös niihin sosiaalipalveluihin, joista kunnan ei tule antaa oma-aloitteisesti tietoja aluehallintovirastolle ja joita ei lakiehdotuksen 27 §:n 2 momentin perusteella merkitä yksityisten palvelujen antajien rekisteriin.

Kunnan toimielin voisi siten ilmoituksenvaraisen palvelujen ensisijaisena valvontaviranomaisena esimerkiksi antaa ehdotetun lain 15 §:ssä tarkoitettua ohjausta ja neuvontaa myös kotipalvelujen tukipalveluja tai niihin rinnastettavia palveluja taikka perhepäivähoitoa tuottaville palvelujen tuottajille. Lisäksi se voisi ehdotetun lain 17 §:n perusteella tehdä tarkastuksia myös näitä palveluja tuottaviin toimintayksikköihin. Tarkastuksista ja niiden perusteella tekemistään johtopäätöksistä sen olisi ehdotetun lain 35 §:n mukaisesti tiedotettava aluehallintovirastolle, joka voisi tarvittaessa käyttää 19—22 §:ssä tarkoitettuja valvontakeinoja mahdollisten puutteiden korjaamiseksi. Lisäksi on mahdollista, että myös rekisterin ulkopuolelle jäävistä palveluista tehdään kanteluja, joita aluehallintovirasto ja Valvira olisivat toimivaltaisia käsittelemään.

15 §. *Ohjaus, neuvonta ja seuranta.* Voimassa olevan lain 9 §:ssä säädetään, että valvontaviranomaisten on toimittava yhteistyös-

sä yksityisen sosiaalipalvelujen tuottajan kanssa järjestettäessä palvelujen tuottamisessa tarpeellista ohjausta, neuvontaa ja seuranta. Ehdotetussa pykälässä painotetaan ohjauksen ja neuvonnan antamista ensisijaisena etukäteisvalvonnan muotona. Ohjausta ja neuvontaa voidaan luonnollisesti antaa vain, jos palvelujen tuottaja on halukas ottamaan sitä vastaan. Toiminnan kehityksen seuranta onnistuu parhaiten, jos se tapahtuu yhteistyössä palvelujen tuottajan kanssa. Tältä osin on perusteltua erikseen säätää kunnan toimielimen ja palvelujen tuottajan yhteistyövelvoitteesta.

16 §. Toimintakertomus. Ehdotettu pykälä vastaa voimassa olevan lain 10 §:ää muutoin, paitsi että toimintakertomuksen vastaanottajana voisi olla aluehallintoviraston lisäksi myös Valvira. Toimintakertomuksen sisällöstä ja toimittamisesta lupaviranomaiselle säädettäisiin ehdotetun 42 §:n 2 momentin mukaan tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Vastaavat säännökset sisältyvät yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain 10 §:ään.

Pykälän 2 momentin mukaan toimintakertomuksessa on ilmoitettava henkilöstössä, toimitiloissa ja toiminnassa tapahtuneet muutokset. On huomattava, että toiminnan olennaisen muutoksen toteuttaminen edellyttää luvan hakemista. Ei riitä, että siitä pelkästään ilmoitetaan toimintakertomuksessa, kuten käytännössä toisinaan on tapahtunut.

17 §. Tarkastusoikeus. Pykälän 1 momentti vastaa voimassa olevan lain 12 §:n 1 momentin ensimmäistä virkettä muutoin, paitsi että Valviran ja aluehallintoviraston sijaan käytetään termiä valvontaviranomainen, joka käsittää myös kunnan toimielimen.

Säännös poikkeaisi voimassa olevasta laista samoin kuin yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain 17 §:n 1 momentista siten, että se antaa kunnan toimielimelle oikeuden tehdä valvontatarkastuksia oma-aloitteisesti. Nykyisin kunnan toimielin voi tehdä valvontatarkastuksen yksityisiä sosiaalipalveluja tuottavaan toimintayksikköön vain jos Valvira tai aluehallintovirasto perustellusta syystä sitä pyytää. Terveydenhuollon toimintayksikköön kunnan toimielin ei voi tehdä valvontatarkastusta edes muiden valvontaviranomaisten pyynnöstä. Ehdotetun muutoksen

taustalla on Valviran 26 päivänä tammikuuta 2010 sosiaali- ja terveysministeriölle tekemä aloite.

Tarkastusoikeutta koskevat yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun lain säännökset tarkennettiin vuoden 2010 alusta voimaan tulleella lailla (1554 /2009), joka liittyy Valviran perustamiseen. Lakiin sisällytettiin myös tarkastuksen toimittamista koskevat menettelysäännökset. Ne antavat tarkastajalle muun muassa oikeuden tehdä tarkastus etukäteen ilmoittamatta, päästä kaikkiin tiloihin ja saada palvelujen tuottajalta maksutta jäljennöksiä asiakirjoista. Vastaavanlaiset säännökset lisättiin tuolloin myös sosiaalihuoltolakiin ja kehitysvammaisten erityishuollosta annettuun lakiin (519/1977). Yksityisestä terveydenhuollosta annettuun lakiin ne oli sisällytetty jo syyskuun alusta 2006 voimaan tulleella lailla (1258/2005). Sosiaalihuollon lainsäädännön muutokseen johtaneen hallituksen esityksen (HE 131/2008 vp) perusteluissa todetaan yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun lain osalta, että ehdotetussa pykälässä säilytettäisiin edelleen myös kunnan sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen suorittamaa tarkastusta koskevat säännökset. Ennen uudistuksen voimaantuloa kunnan toimielimellä oli oikeus tehdä valvontatarkastuksia itsenäisesti.

Valviran aloitteesta todetaan, että kunnan toimielin on yksityisessä sosiaalihuollossa terveydenhuoltoa selkeämmin kentällä ope-roiva valvontaviranomainen, ei-ympäri-vuorokautisen toiminnan osalta vielä ensisijainen. Valviran käsityksen mukaan olisi perusteltua säätää, että kunta voi suorittaa tarkastuksen ilman valtion viranomaisen nimenomaista pyyntöä. Aloitteen mukaan ei ole poikkeuksellista, että jokin epäkohta, joka edellyttäisi tarkastuskäyntiä ja siihen kuuluvia toimivaltuuksia, tulee ensivaiheessa esille kunnassa. Tässä mielessä nykyinen sääntely ei vastaa käytännön tarpeita ja vaikuttaa erikoiselta, että kunnan tulisi edellyttää tarkastukselle valtion viranomaisen nimenomaista ja perusteltua pyyntöä.

Pykälän 2 momentti vastaa voimassa olevan lain 12 §:n 1 momentin toista virkettä muutoin, paitsi että Valviran ja aluehallinto-

viraston sijaan käytetään näitä molempia tarkoittavaa termiä lupaviranomainen.

Ehdotetut säännökset tarkastusoikeudesta eivät rajoita valvontaviranomaisen mahdollisuutta vierailta toimintayksikössä ehdotetun lain 15 §:ssä tarkoitetun ohjauksen, neuvonnan ja seurannan toteuttamiseksi. Tällaisten ohjauksikäyntien tulee kuitenkin tapahtua yhteisymmärryksessä palvelujen tuottajan kanssa eikä niiden toteuttamiseksi voida käyttää ehdotetun lain 18 §:ssä tarkoitettuja toimivaltuuksia ilman palvelujen tuottajan suostumusta.

18 §. Tarkastuksen toimittaminen. Tarkastuksen toimittamisesta säädetään voimassa olevan lain 12 §:n 1 momentin viimeisessä virkkeessä sekä pykälän 2 ja 3 momentissa. Samanlaiset säännökset sisältyvät myös yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain 17 §:ään. Ehdotettu säännös vastaa asiasisältöltään voimassa olevia säännöksiä. Ehdotetun lain 40 §:n mukaan poliisi olisi velvollinen antamaan valvontaviranomaiselle virka-apua tarkastuksen toteuttamiseksi.

19 §. Huomautus ja huomion kiinnittäminen. Ehdotettu säännös vastaa voimassa olevan lain 17 §:n 1 momenttia ja yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain 22 a §:n 1 momenttia muutoin, paitsi että Valviran ja aluehallintoviraston sijaan käytetään näitä molempia tarkoittavaa termiä lupaviranomainen.

20 §. Määräys puutteiden korjaamisesta. Ehdotettu säännös vastaa voimassa olevan lain 16 §:n 1 momentin sekä yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain 20 §:n 1 momentin ensimmäistä ja toista virkettä muutoin, paitsi että Valviran ja aluehallintoviraston sijaan käytetään näitä molempia tarkoittavaa termiä lupaviranomainen.

21 §. Toiminnan keskeyttäminen ja käyttökielto. Ehdotettu säännös vastaa voimassa olevan lain 16 §:n 1 momentin ja yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain 20 §:n 2 momentin viimeistä virkettä muutoin, paitsi että Valviran ja aluehallintoviraston sijaan käytetään näitä molempia tarkoittavaa termiä lupaviranomainen. Ehdotetun lain 40 §:n mukaan poliisi olisi velvollinen antamaan valvontaviranomaiselle virka-apua toiminnan keskeyttämisen ja käyttökiellon toteuttamiseksi.

22 §. Pakkokeinot määräyksen noudattamiseksi. Ehdotettu säännös vastaa voimassa olevan lain 16 §:n 3 momenttia sekä yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain 20 §:n 2 momenttia muutoin, paitsi että Valviran ja aluehallintoviraston sijaan käytetään näitä molempia tarkoittavaa termiä lupaviranomainen.

23 §. Luvan peruuttaminen. Ehdotettu säännös vastaa pääsoin voimassa olevan lain 18 §:ää. Aluehallintoviraston sijaan käytetään kuitenkin termiä lupaviranomainen, joka tarkoittaa myös Valviraa. Vastaava muutos tehtiin myös yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain 22 §:ään valtakunnallista lupaa koskevan uudistuksen yhteydessä. Ehdotettu säännös poikkeaa voimassa olevista säännöksistä myös siten, että se mahdollistaa luvan osittaisen peruuttamisen.

Luvan peruuttaminen tulee kysymykseen vasta viimesijaisena keinona. Sitä ennen on pyrittävä lievemmin keinoin saamaan toimita lupapäätöksen ja voimassa olevien säännösten, määräysten ja ohjeiden mukaiseksi. Mahdollisuus luvan osittaiseen peruuttamiseen voi olla tarpeen, jos vain osa luvan kattamista toimintayksiköistä on sellaisia, että niiden toimintaa ei saada muilla keinoilla asianmukaiseksi.

Ehdotetun säännöksen sanamuodosta ilmenee, että toimivalta luvan peruuttamiseen on ainoastaan luvan myöntäneellä lupaviranomaisella. Valvira ei siten voisi peruuttaa aluehallintoviraston myöntämää lupaa eikä aluehallintovirasto Valviran myöntämää lupaa.

24 §. Toimenpiteet lääkehuoltoon koskevien puutteiden johdosta. Ehdotettu säännös vastaa voimassa olevan lain 16 §:n 4 momenttia ja yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain 20 §:n 4 momenttia muutoin, paitsi että Valviran ja aluehallintoviraston sijaan käytetään termiä valvontaviranomainen, joka käsittää myös kunnan toimielimen. Lisäksi ehdotettu säännös sijoitettaisiin valvontaa koskevan luvun loppuun ja koskisi koko luvun säännöksiä. Voimassa olevissa laeissa vastaava säännös on sijoittunut määräyksiä ja pakkokeinoja koskevaan pykälään ja koskee lain sanamuodon mukaan vain näitä toimenpiteitä. Ehdotettu muutos on lähinnä säädöstekninen eikä sillä arvioida olevan käytän-

nössä juurikaan merkitystä lain soveltamisen kannalta.

5 luku Yksityisten palvelujen antajien rekisteri

25 §. *Rekisterin pitäminen ja siihen sisältyvien tietojen käyttäminen.* Ehdotetun säännöksen *1 momentti* vastaa asiasisällöltään voimassa olevan lain 7 §:n 1 momentin sekä yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain 14 a §:n 1 momentin ensimmäistä ja toista virkettä muutoin, paitsi että Valvira ja aluehallintoviraston sijaan käytetään näitä molempia tarkoittavaa termiä lupaviranomainen. Lisäksi ehdotetun säännöksen sanamuoto on muokattu vastaamaan nykyisiä säädösten kirjoittamiselle asetettuja vaatimuksia.

Pykälän *2 momentti* vastaa säännöksiä, jotka nykyisin sisältyvät yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun lain 7 §:n 1 momentin viimeiseen virkkeeseen ja 4 momentin ensimmäiseen virkkeeseen sekä samoihin kohtiin yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain 14 a §:ssä.

Pykälän *3 momentin* ensimmäinen virke vastaa asiasisällöltään voimassa olevan lain 7 §:n 4 momentin ja yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain 14 a §:n 4 momentin kolmatta virkettä. Momentin toinen virke vastaa edellä mainittujen säännösten toista virkettä. Ehdotettu säännös poikkeaa edellä mainituista voimassa olevista säännöksistä siten, että Valvira ja aluehallintoviraston sijaan käytetään näitä molempia tarkoittavaa termiä lupaviranomainen. Momentin viimeinen virke vastaa edellä mainittujen säännösten neljättä virkettä.

26 §. *Lupahakemukseen sisältyvien tietojen tallettaminen rekisteriin.* Voimassa olevan lain 7 §:n 2 momentin mukaan aluehallintovirastot tallettavat yksityisten palvelujen antajien rekisteriin ne tiedot, jotka lupahakemuksessa tai ilmoituksessa on mainittava. Ehdotetussa laissa olisi selvyuden vuoksi erilliset säännökset luvanvaraisia ja ilmoituksenvaraisia palveluja koskevien tietojen tallettamisesta rekisteriin. Lisäksi laissa olisi erikseen säännös, joka koskee kumpaankin ryhmään kuuluvia palveluja koskevien tietojen tallettamista. Ehdotettu pykälä koskisi luvanvaraisia palveluja. Tietojen tallettamisesta

vastaisi luvan myöntänyt lupaviranomainen eli valtakunnallisten lupien osalta Valvira ja muutoin aluehallintovirasto.

27 §. *Ilmoituksenvaraista toimintaa koskevien tietojen tallettaminen rekisteriin.* Pääsy yksityisten palvelujen antajien rekisteriin voi olla merkityksellistä palvelujen tuottajan liike- tai ammattitoiminnan kannalta, vaikka sillä ei enää olisikaan ratkaisevaa vaikutusta esimerkiksi toiminnan arvonlisävero-kohtelun suhteen. Sen vuoksi on palvelujen antajan oikeusturvan kannalta tärkeää saada valituskelpoinen päätös erityisesti siinä tapauksessa, että toimintaa ei hyväksytä rekisteriin. Tähän mennessä aluehallintovirastot ovat ilmoittaneet asiasta palvelujen tuottajalle kirjeitse. Pykälän *1 momentissa* edellytetään hallintopäätöksen tekemistä ilmoituksenvaraisen palvelun rekisteriin merkitsemistä koskevassa asiassa. Muutos vastaa viimeaikaisessa hallinto-oikeuksien oikeuskäytännössä omaksettua linjausta.

Ehdotuksen mukaan asiasta päättäisi lupaviranomainen. Päätöksen tekijänä olisi pääsääntöisesti aluehallintovirasto, mutta jos ilmoituksenvarainen toiminta ilmenee valtakunnallista lupaa koskevasta hakemuksesta, niiden rekisteriin merkitsemisestä päättäisi Valvira.

Pykälän *2 momentin* mukaan rekisteriin ei talletettaisi kotipalvelujen tukipalveluja tai niihin rinnastettavia palveluja eikä perhepäivähoitoa koskevia tietoja.

28 §. *Muut rekisteriin talletettavat tiedot.* Ehdotetusta säännöksestä ilmenee, mitä muita kuin 26 ja 27 §:ssä tarkoitettuja tietoja on talletettava yksityisten palvelujen antajien rekisteriin. Säännös koskee sekä luvan- että ilmoituksenvaraisia palveluja ja siinä luetellut tiedot ovat samat kuin voimassa olevan lain 7 §:n 2 momentissa ja yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain 14 a §:n 2 momenttiin sisältyvissä luetteloissa. Toiminnan muutoksia koskevia tietoja ovat esimerkiksi tiedot vastuuhenkilön vaihtumisesta ja toiminnan lopettamisesta, joita koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta säädettäisiin ehdotetun lain 12 §:ssä.

29 §. *Tietojen poistaminen rekisteristä.* Ehdotettu säännös vastaa voimassa olevan lain 7 §:n 5 momenttia muuten, paitsi että siinä mainitaan myös tietosuojavastaava, jota

koskevat tiedot olisi mainittava lupahakemuksessa ehdotetun lain 8 §:n 9 kohdan mukaan ja ilmoituksessa 11 §:n 1 momentin mukaan ja jotka tulisi tallettaa rekisteriin ehdotetun lain 26 ja 27 §:n mukaan.

30 §. Rekisterissä olevien tietojen julkistaminen ja luovuttaminen. Yksityisten palvelujen antajien rekisterissä olevien tietojen julkistamisesta ja luovuttamisesta säädetään voimassa olevan lain 7 a §:n 2 ja 3 momentissa. Vastaavanlaiset säännökset sisältyvät myös yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain 14 b §:n 2 ja 3 momenttiin. Ehdotetun pykälän 1 momentin ensimmäinen virke vastaa edellä mainittujen lakien 2 momentin ensimmäistä virkettä ja 1 momentin toinen virke mainittujen säännösten 2 momentin kolmatta virkettä. Pykälän 2 momentti vastaa edellä mainittujen säännösten 2 momentin toista virkettä. Pykälän 3 momentti on yhdenmukainen mainittujen säännösten 3 momentin kanssa muutoin paitsi että yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun lain 7 a §:n 3 momentissa oleva aluehallintovirasto -sana korvattaisiin sanalla lupaviranomaisen.

31 §. Tietojen luovuttaminen teknisen käytöyhteyden avulla. Ehdotettu pykälä vastaa voimassa olevan lain 7 a §:n 1 ja 2 momenttia muutoin, paitsi että Valviran ja aluehallintoviraston sijaan käytetään näitä molempia tarkoitettavaa termiä lupaviranomainen.

32 §. Palvelujen tuottajalta perittävät maksut. Ehdotettu säännös vastaa asiasisällöltään voimassa olevan lain 7 b §:n 1 momentin ensimmäistä ja toista virkettä. Ehdotetun lain 41 §:n 3 momentti sisältäisi valtuuden antaa maksuista tarkempia säännöksiä asetuksella.

6 luku **Viranomaiset ja niiden välinen yhteistyö**

33 §. Keskushallinto. Pykälän 1 momentti vastaa voimassa olevan lain 8 §:n 1 momenttia ja pykälän 2 momentti voimassa olevan lain 8 §:n 3 momenttia sekä yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain 13 §:n 3 momenttia.

34 §. Alue- ja paikallishallinto. Voimassa olevan lain 8 §:n 2 momentin mukaan laissa tarkoitettujen palvelujen valvonta kuuluu asianomaiselle aluehallintovirastolle sekä sille

kunnalle, jossa palveluja annetaan. Kunnassa valvontaviranomaisena toimii sosiaalihuollosta vastaava toimielin tai sen määräämä viranhaltija.

Pykälä vastaa asiasisällöltään pääosin sanottua voimassa olevan lain säännöstä, kuitenkin niin, että ehdotetun lain systematiikasta johtuen säännöksen muotoilu poikkeaa nykyisestä. Asiasisällöllinen muutos on, että aluehallintoviraston ja kunnan tehtävänä olisi sekä ohjata että valvoa alueellaan tuotettuja sosiaalipalveluja, kuten käytännössä nykyisinkin tapahtuu. Ohjauksen avulla on mahdollista etukäteen turvata palvelujen asianmukaista toteuttamista.

35 §. Valvontaviranomaisten välinen yhteistyö. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin valvontaviranomaisten velvollisuudesta toimia yhteistyössä laissa säädettyjä tehtäviä hoitaessaan. Säännös koskee soveltuvin osin lupa- ja ilmoitusasioiden, valvonta-asioiden sekä yksityisten palvelujen antajien rekisteriin liittyviä tehtäviä.

Viranomaisten välisen yhteistyön perusedellytys on, että tarvittavat tiedot liikkuvat sujuvasti viranomaiselta toiselle. Pykälän 2 ja 3 momentissa säädettäisiin valvontaviranomaisten velvollisuudesta oma-aloitteisesti antaa palvelujen valvontaa koskevia tietoja toisilleen. Säännöstä täydentää ehdotetun lain 39 §, jonka mukaan laissa tarkoitetuilla viranomaisilla on oikeus saada tehtäviensä suorittamista varten tarvittavat tiedot ja selvitykset toisiltaan salassapitosäännösten estämättä.

Pykälän 2 momentin ensimmäinen virke vastaa voimassa olevan lain 12 §:n 4 momenttia. Voimassa olevassa laissa säännös kytkeytyy tarkastusoikeutta koskevaan kokonaisuuteen. Ehdotetussa pykälässä kunnan velvollisuus heti ilmoittaa aluehallintovirastolle tietoonsa tulleista puutteellisuuksista ja epäkohdista ei rajautuisi vain lakiehdotuksen 17 §:n mukaisen tarkastusoikeuden perusteella saatuihin tietoihin, vaan se koskisi myös muulla tavalla saatuja tietoja. Siten aluehallintovirasto voisi mahdollisimman aikaisessa vaiheessa tarttua niihin toimiin, joita tilanteen korjaaminen edellyttää. Lakiehdotuksen 17 §:ssä tarkoitettu tarkastus voidaan tehdä vain, jos siihen on perusteltu syy. Jotta aluehallintovirasto voi osaltaan varautua mahdollisiin ongelmatilanteisiin, kunnan toimieli-

men tulisi aina ilmoittaa aluehallintovirastolle 17 §:n perusteella tekemistään tarkastuksista ja niitä koskevista johtopäätöksistään.

Pykälän 3 momentti koskee lupaviranomaisten eli Valviran ja aluehallintovirastojen velvollisuutta ilmoittaa ehdotetun lain 17—23 §:n perusteella toteuttamistaan valvontatoimista toisilleen sekä niiden kuntien toimielimille, joiden alueella palveluja tuetaan.

7 luku Muutoksenhaku

36 §. Muutoksenhaku. Pykälän 1 momentin mukaan lupaviranomaisten eli Valviran ja aluehallintoviraston päätökseen haettaisiin muutosta valittamalla. Valituksen kohteena voisi olla päätös luvan myöntämisestä tai ilmoituksen rekisteriin merkitsemistä koskevassa asiassa. Lisäksi valituskelpoisia päätöksiä olisivat lakiehdotuksen 20, 22 ja 23 §:ssä tarkoitettut valvontatoimia koskevat päätökset.

Sen sijaan pykälän 2 momentin mukaan lain 19 §:ssä tarkoitettu huomautuksesta tai huomion kiinnittämisestä ei saisi valittaa. Säännös vastaa asiasällöltään voimassa olevan lain 17 §:n 2 momenttia.

37 §. Täytäntöönpano. Pykälä vastaa asiasällöltään voimassa olevan lain 21 §:ää muutoin, paitsi että aluehallintoviraston päätöksen lisäksi myös Valviran päätös voitaisiin panna täytäntöön pykälän mukaisesti muutoksenhausta huolimatta.

8 luku Erinäiset säännökset

38 §. Kantelujen tutkiminen. Valvonnan ja ohjauksen selkeyttämiseksi ja tehostamiseksi ehdotetaan, että yksityisiä sosiaalipalveluja koskevien kanteluasioiden käsittely rajattaisiin pääsääntöisesti alle viisi vuotta vanhoihin asioihin. Lupaviranomaiset sekä sosiaali- ja terveysministeriö eivät käsitelisi sitä vanhempaa asiaa koskevaa kantelua, ellei kantelun tutkimiseen olisi erityisiä perusteita.

Vastaava sääntely sisällytettiin yksityisestä terveydenhuollosta annettuun lakiin sekä kansanterveyslakiin, erikoissairaanhoidon lakiin, tartuntatautilakiin ja terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettuun lakiin 1 päi-

vänä syyskuuta 2006 voimaan tulleilla laeilla, joiden säätäminen perustui hallituksen esitykseen Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen tehtävien laajentamista koskevaksi lainsäädännöksi (HE 154/2005 vp).

Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan, että myös sosiaalihuoltolakiin ja kehitysvammaisten erityishuollosta annettuun lakiin lisätään vastaavat kantelujen käsittelyn rajaamista koskevat säännökset.

39 §. Viranomaisten tiedonsaantioikeus. Valvontaviranomaisten oikeudesta saada tietoja sosiaalipalvelujen tuottajilta säädetään voimassa olevan lain 11 §:ssä. Ehdotetun pykälän mukaan laissa tarkoitetuilla viranomaisilla on oikeus saada tietoja palvelujen tuottajalta kuten nykyisinkin ja sen lisäksi myös toisiltaan. Tiedonsaantioikeus olisi valvontaviranomaisilla eli Valviralla, aluehallintovirastolla ja kunnan toimielimellä. Lisäksi oikeus tiedonsaantiin olisi sosiaali- ja terveysministeriöllä, jolle kuuluu toiminnan yleinen ohjaus ja valvonta. Käytännössä ministeriö ei useinkaan tarvitse yksityiskohtaisia tietoja toiminnasta, mutta sellainen tarve saattaa tulla esiin esimerkiksi muita valvontaviranomaisia koskevan kantelun käsittelyn yhteydessä. Ehdotetun lain 40 §:n mukaan poliisi olisi velvollinen antamaan valvontaviranomaiselle virka-apua tiedonsaantioikeuden toteuttamiseksi.

40 §. Virka-apu. Ehdotettu pykälä vastaa asiasällöltään voimassa olevan lain 13 §:ää.

41 §. Rekisterin ylläpidosta aiheutuvien kustannusten korvaaminen. Voimassa olevan lain 7 b §:ssä säädetään palvelujen tuottajilta perittävistä maksuista ja maksutulojen käytämisestä yksityisten palvelujen antajien rekisterin ylläpidosta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen. Palvelujen tuottajalta perittävistä maksuista säädettäisiin erikseen ehdotetun lain 32 §:ssä. Säännös rekisterin ylläpidosta aiheutuvien kustannusten korvaamisesta sijoitettaisiin erinäisiä säännöksiä koskevaan lukuun. Säännös vastaa voimassa olevan lain 7 b §:n 2 momentin ensimmäistä virkettä. Ehdotetun lain 42 §:n 3 momentti sisältäisi valtuuden antaa Valviralle suoritettavasta maksuosuudesta tarkempia säännöksiä asetuksella.

42 §. Tarkemmat säännökset. Pykälään on koottu voimassa olevaan lakiin sisältyvät yk-

silöidyt asetuksenantovaltuutta koskevat säännökset.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin valtuudesta antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Säännöksen alkuosa koskee Valviran ja aluehallintovirastojen työnjakoa ohjauksessa ja valvonnassa. Se vastaa voimassa olevan lain 8 §:n 4 momenttia. Säännöksen loppuosa koskee rekisteriin merkittäviä tietoja ja se vastaa 7 §:n 4 momentin viimeistä virkettä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valtuudesta antaa tarkempia säännöksiä sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Lupahakemuksen sisältöä ja luvan hakemista koskeva asetuksenantovaltuus sisältyy voimassa olevan lain 5 §:n 7 momenttiin. Ilmoituksenvaraisesta toiminnasta tehtävää ilmoitusta koskeva asetuksenantovaltuus sisältyy voimassa olevan lain 6 §:n 4 momenttiin. Voimassa olevan lain 7 b §:n 2 momentin viimeisessä virkkeessä säädetään valtuudesta antaa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella tarkempia säännöksiä maksuosuudesta, joka aluehallintovirastojen tulee suorittaa Valviralle yksityisten palvelujen antajien rekisterin ylläpidosta.

Pykälän 3 momentti sisältää asetuksenantovaltuudet, jotka koskevat palvelujen tuottajilta perittäviä maksuja, joista säädettäisiin ehdotetun lain 41 §:ssä. Voimassa olevan lain 7 b §:n mukaan maksuista säädetään tarkemmin ministeriön asetuksella ottaen huomioon, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädetään. Nykyisin aluehallintoviraston suoritteista perittävistä maksuista säädetään kuitenkin valtioneuvoston asetuksella ja Valviran suoritteista perittävistä maksuista sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

9 luku Voimaantulo

43 §. Voimaantulo. Lain on tarkoitus tulla voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Lailla kumottaisiin yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annettu laki. Esitys käsittää ehdotukset niiden lakien teknisestä tarkistamisesta, joissa nykyisin viitataan yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annettuun lakiin.

44 §. Vireillä olevan asian käsittely. Lain voimaantullessa vireillä olevien lupa- ja kanteluasioiden käsittelyyn sovellettaisiin vanhan lain säännöksiä. Lupa-asioiden osalta tämä merkitsee, että lupa tulee myöntää hakemuksen mukaisesti, jos luvan myöntämisen edellytykset yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun lain mukaan täyttyvät. Lupa voitaisiin myöntää toimintayksikökohtaisena silloinkin, kun palvelujen tuottajalla on toimintaa useammassa toimintayksikössä tai useamman aluehallintoviraston toimialueella. Vanhan lain perusteella myönnettyjen lupien voimassaolosta säädettäisiin erikseen ehdotetun lain 45 §:ssä.

Kanteluasioiden osalta säännös merkitsisi, että kantelun alaista asiaa on arvioitava vanhan lain säännösten valossa ja että ehdotetun lain 38 §:n säännöstä kanteluasian käsittelyn ajallisesta rajoittamisesta ei sovellettaisi ennen lain voimaan tuloa vireille tullessiin kanteluihin.

Vireillä olevan asian käsittelyä koskevaa siirtymäsäännöstä ei sovellettaisi ehdotetussa laissa tarkoitettujen ilmoitusasioiden käsittelyyn. Siten esimerkiksi ennen lain voimaan tuloa kunnan toimielimelle tehty ilmoitus ei-rympäri vuorokautisen palvelun aloittamisesta käsiteltäisiin uuden lain mukaisesti. Palvelua koskevat tiedot merkittäisiin yksityisten palvelujen antajien rekisteriin, jos se on mahdollista uuden lain mukaan.

45 §. Luvan voimassaolo. Pykälän 1 momentista ilmenevän pääsäännön mukaan vanhan lain perusteella myönnettyt luvat olisivat voimassa myös uuden lain voimaan tultua. Sanottu koskee myös niitä ehdotetun lain 44 §:ssä tarkoitettuja tapauksia, joissa hakemus on tullut vireille ennen lain voimaantuloa mutta päätös tehdään lain voimaantulon jälkeen. Jos palvelujen tuottajalla on saman aluehallintoviraston toimialueella voimassa useita lupia, aluehallintoviraston tulisi kuitenkin viran puolesta ja maksutta korvata luvat yhdellä palvelujen tuottajakohtaisella luvalla vuoden kuluessa lain voimaantulosta. Lupien yhdistäminen määräajassa on perusteltua, jotta siirtyminen palvelujen tuottajakohtaisiin lupiin sujuisi kitkattomasti.

Jos palvelujen tuottajalla on lain voimaantullessa luvanvaraista toimintaa useamman aluehallintoviraston alueella, tämä voisi niin

halutessaan hakea Valviralta erillisten lupien korvaamista valtakunnallisella luvalla pykälän 2 momentin perusteella. Jos valtakunnallista lupaa ei haettaisi tai myönnettäisi, aluehallintovirastojen myöntämät luvat jäisivät voimaan 1 momentin pääsäännön mukaisesti. Jos palvelujen tuottaja aikoo hakea valtakunnallista lupaa ja tämä on aluehallintoviraston tiedossa, sen ei ole syytä kiirehtiä yhdistämään lupia viran puolesta 1 momentin perusteella.

Valtakunnallisen luvan hakeminen olisi pykälän 2 momentin mukaan vapaaehtoista, jos palveluja annetaan ennen lain voimaan tuloa saatujen lupien perusteella useamman kuin yhden aluehallintoviraston toimialueella. Kuitenkin jos toiminnassa tapahtuu sellaisia muutoksia, jotka edellyttävät uuden luvan saamista, palvelujen tuottajan tulisi hakea valtakunnallista lupaa ehdotetun lain 8 §:n mukaisesti. Sama koskee palvelujen tuottajaa, joka lain voimaan tullessa tuottaa palveluja vain yhden aluehallintoviraston alueella, mutta laajentaa toimintaansa myöhemmin muiden aluehallintovirastojen alueelle.

46 §. *Ilmoituksenvaraista palvelua koskevien tietojen poistaminen rekisteristä.* Jos yksityisten palvelujen antajien rekisteriin on merkitty tietoja sellaisia palveluista, joita ei ehdotetun lain mukaan merkitä rekisteriin, tiedot tulisi poistaa rekisteristä kuuden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta.

1.2 Sosiaalihuoltolaki

26 §. Pykälän 1 momentissa olevaa perhekodein määritelmää ehdotetaan täsmennettäväksi, jotta siitä ilmenisi selvästi, että perhehoidon antamisen perusteena on joko kunnan ja hoitajan välinen toimeksiantosopimus tai yksityisiä sosiaalipalveluja koskevan lakiehdotuksen 7 §:ssä tarkoitettu lupa. Luvanvarainen perhekotitoiminta voi käsittää useampien aluehallintovirastojen toimialueelle sijoittuneita toimintayksiköitä, jolloin palvelujen tuottaja tarvitsee Valviran myöntämän luvan toiminnan harjoittamiseen.

59 §. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi aikaisemmin kumotun 59 §:n tilalle uusi pykälä, jossa säädettäisiin kantelujen käsittelyajan rajoittamista niin, että valvontaviranomainen ei

pääsääntöisesti tutki yli viisi vuotta vanhasta asiasta tehtyä kantelua.

1.3 Laki kehitysvammaisten erityishuollosta

78 §. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi aikaisemmin kumotun 78 §:n tilalle uusi pykälä, jossa säädettäisiin kantelujen käsittelyajan rajoittamista niin, että valvontaviranomainen ei pääsääntöisesti tutki yli viisi vuotta vanhasta asiasta tehtyä kantelua.

1.4 Lastensuojelulaki

80 §. *Muu valvonta.* Pykälän 2 momentissa säädetään yksityisen lastensuojelulaitoksen perustamiseen, laajentamiseen ja toiminnan olennaiseen muuttamiseen tarvittavasta luvasta sekä aluehallintoviraston suorittamasta yksityisen lastensuojelulaitoksen valvonnasta. Säännös sovitettaisiin yhteen yksityisiä sosiaalipalveluja koskevan lakiehdotuksen kanssa. Luvan hakemiseen, myöntämiseen ja toimintayksikön valvontaan sovellettaisiin ehdotettua lakia yksityisistä sosiaalipalveluista. Muutos merkitsee, että myös Valviran myöntämä lupa ja sen sekä kunnan viranomaisen suorittama valvonta ovat mahdollisia yksityisen lastensuojelulaitoksen kohdalla. Pykälän otsikosta poistettaisiin maininta aluehallintovirastosta, jotta se vastaisi pykälän sisältöä.

1.5 Laki sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä

5 §. *Palvelujen tuottajan hyväksymisen edellytykset.* Viittaus yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annettuun lakiin muutettaisiin viittaukseksi ehdotettuun lakiin yksityisistä sosiaalipalveluista.

1.6 Laki Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta

2 §. *Tehtävät.* Viittaus yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annettuun lakiin muutettaisiin viittaukseksi ehdotettuun lakiin yksityisistä sosiaalipalveluista.

1.7 Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsitte-lystä

3 §. Määritelmät. Viittaus yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annettuun lakiin muutettaisiin viittaukseksi ehdotettuun lakiin yksityisistä sosiaalipalveluista.

1.8 Laki majoitus- ja ravitsemistoimin- nasta

2 §. Soveltamisalan rajoitukset. Viittaus yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annettuun lakiin muutettaisiin viittaukseksi ehdotettuun lakiin yksityisistä sosiaalipalveluista.

1.9 Laki Kansaneläkelaitoksen kuntou- tusrahaetuuksista

18 §. Kuntoutusraha lakisääteisen kuntou- tuksen ajalta. Viittaus yksityisten sosiaali- palvelujen valvonnasta annettuun lakiin muu- tettaisiin viittaukseksi ehdotettuun lakiin yk- sityisistä sosiaalipalveluista.

1.10 Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista

2 §. Lain soveltamisala. Viittaus yksityis- ten sosiaalipalvelujen valvonnasta annettuun lakiin muutettaisiin viittaukseksi ehdotettuun lakiin yksityisistä sosiaalipalveluista.

1.11 Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä

2 §. Soveltamisala. Pykälän 2 momentin 6 kohdassa oleva viittaus yksityisten sosiaa- lipalvelujen valvonnasta annettuun lakiin muutettaisiin viittaukseksi ehdotettuun lakiin yksityisistä sosiaalipalveluista.

4 §. Yksityisten sosiaalipalvelujen tai yksi- tyisten terveydenhuollon palvelujen tuottajan rikosrekisteriote. Pykälän 1 ja 3 momenttiin lisättäisiin Valviraa koskeva maininta. Pykä- län 2 momentissa oleva viittaus yksityisten

sosiaalipalvelujen valvonnasta annettuun la- kiin muutettaisiin viittaukseksi ehdotettuun lakiin yksityisistä sosiaalipalveluista.

1.12 Laki yksityisestä terveydenhuollosta

14 a §. Yksityisten palvelujen antajien re- kisteri. Viittaus yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annettuun lakiin muutettaisiin viittaukseksi ehdotettuun lakiin yksityisistä sosiaalipalveluista.

2 Tarkemmat säännökset

Yksityisiä sosiaalipalveluja koskevan la- kiehdotuksen 42 §:ään on koottu voimassa olevaan lakiin sisältyvät yksilöidyt asetuk- senantovaltuutta koskevat säännökset, joiden sisältöä ja suhdetta voimassa olevan lain säännöksiin on kuvattu pykälän yksityiskoh- taisissa perusteluissa.

Voimassa oleva asetus yksityisten sosiaali- palvelujen valvonnasta (1208/1996) sekä sa- manniminen sosiaali- ja terveysministeriön asetus (1268/2005) kumoutuvat, kun ehdotet- tu laki yksityisistä sosiaalipalveluista tulee voimaan.

Uuden lain nojalla voitaisiin tarvittaessa antaa valtioneuvoston asetus, jolla voidaan antaa tarkempia säännöksiä Valviran ja alue- hallintovirastojen työnjaosta ohjauksessa ja valvonnassa sekä yksityisten palvelujen anta- jien rekisteriin merkittävistä tiedoista.

Uuden lain nojalla voitaisiin myös antaa sosiaali- ja terveysministeriön asetus, jolla voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä lupa- hakemuksen sisällöstä ja luvan hakemisesta, muusta kuin ympärivuorokautisesta toimin- nasta tehtävää ilmoitusta sekä maksuosuu- desta, joka aluehallintovirastojen tulee suorit- taan Valviralle yksityisten palvelujen antajien rekisterin ylläpidosta.

Yksityisiä sosiaalipalveluja koskevan la- kiehdotuksen 42 §:n 3 momentissa tarkoite- taan valtioneuvoston asetusta aluehallintovi- raston maksuista (1145/2009). Mainittu ase- tus on annettu valtion maksuperustelain (150/1992) ja aluehallintovirastoista annetun lain (896/2009) nojalla, joten se ei kumoudu ehdotetun lain voimaan tullessa eikä siihen ole tarpeen tehdä muutoksia.

Lisäksi lakiehdotuksen 42 §:n 3 momentissa tarkoitetaan Valviran maksullisista suoritteista annettua sosiaali- ja terveysministeriön asetusta 289/2010. Asetusta on tarpeen tarkistaa koskemaan myös yksityisiä sosiaalipalveluja varten annettavia lupia ja niiden perusteella perittäviä vuosimaksuja.

3 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan kesällä 2011.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**yksityisistä sosiaalipalveluista**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on varmistaa, että yksityisiä sosiaalipalveluja käyttävän asiakkaan oikeus laadultaan hyviin sosiaalipalveluihin toteutuu.

2 §

Soveltamisala ja suhde muuhun lainsäädäntöön

Tätä lakia sovelletaan yksityisten sosiaalipalvelujen tuottamiseen, toteuttamiseen ja valvontaan, jollei lailla toisin säädetä.

Yksityisten sosiaalipalvelujen toteuttamisesta on lisäksi voimassa, mitä sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (812/2000) ja muutoin sosiaalipalveluista säädetään.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *yksityisillä sosiaalipalveluilla* sosiaalihuoltolain (710/1982) 17 §:ssä mainittuja so-

siaalihuollon palveluja sekä niiden järjestämiseen liittyvää sosiaalialan ammatillista ohjausta ja neuvontaa, joita yksityinen henkilö, yhteisö tai säätiö taikka julkisyhteisön perustama liikeyritys tuottaa korvausta vastaan liike- tai ammattitoimintaa harjoittamalla;

2) *toimintayksiköllä* toiminnallista kokonaisuutta, jossa tuotetaan asiakkaalle tässä laissa tarkoitettuja palveluja;

3) *lupaviranomaisella* aluehallintovirastoja sekä Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirastoa;

4) *valvontaviranomaisella* sosiaalihuoltolain 6 §:ssä tarkoitettua kunnan toimielintä tai sen määräämää viranhaltijaa, aluehallintovirastoa sekä Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirastoa.

2 luku

Yksityisten sosiaalipalvelujen tuottaminen

4 §

Toimintaedellytykset

Toimintayksikössä tulee olla riittävät ja asianmukaiset toimitilat ja varusteet sekä toiminnan edellyttämä henkilöstö. Toimitilojen tulee olla terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle, kasvatukselle ja muulle huolenpidolle sopiva.

Henkilöstön lukumäärän tulee olla riittävä palvelujen tarpeeseen ja asiakkaiden luku-

määrään nähden. Henkilöstöltä vaadittavista kelpoisuuksista säädetään sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetussa laissa (272/2005).

Henkilöstön mitoitukseen ja kelpoisuusvaatimukseen sovelletaan perhekodin osalta sosiaalihuoltolain 26 a §:n 2 momenttia ja päivähoiton osalta, mitä lasten päivähoidosta annetun lain (36/1973) 5 §:ssä ja sen nojalla säädetään. Lastensuojelun laitoshuollon henkilöstön vähimmäismäärään sovelletaan lastensuojelulain (417/2007) 59 §:ää ja kelpoisuusvaatimukseen mainitun lain 60 §:ää.

5 §

Vastuu palvelujen laadusta

Yksityisten sosiaalipalvelujen on perustuttava sopimukseen tai kunnan tekemään hallintopäätökseen sekä sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 7 §:n mukaisesti laadittuun palvelu-, hoito-, huolto- tai kuntoutussuunnitelmaan taikka muuhun vastaavaan suunnitelmaan.

Yksityisten sosiaalipalvelujen tuottaja vastaa siitä, että 1 momentissa tarkoitetun sopimuksen, hallintopäätöksen ja suunnitelman perusteella asiakkaalle järjestettävä palvelukokonaisuus täyttää sille asetetut vaatimukset.

Toimintayksiköllä tulee olla vastuuhenkilö, joka vastaa siitä, että toimintayksikössä toteutettavat palvelut täyttävät niille asetetut vaatimukset.

6 §

Omavalvontasuunnitelma

Yksityisten sosiaalipalvelujen tuottajan on laadittava toiminnan asianmukaisuuden varmistamiseksi omavalvontasuunnitelma, joka kattaa kaikki palvelujen tuottajan sosiaalipalvelut ja 5 §:n 2 momentissa tarkoitetut palvelukokonaisuudet. Palvelujen tuottajan on pidettävä omavalvontasuunnitelma julkisesti nähtävänä ja seurattava sen toteutumista.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voi antaa määräyksiä omavalvontasuunnitelman sisällöstä, laatimisesta, seuran-

nasta ja toimittamisesta valvontaviranomaiselle.

3 luku

Palvelujen tuottamista koskeva lupa ja ilmoitus

7 §

Luvanvaraiset palvelut

Yksityisten sosiaalipalvelujen tuottajan, joka jatkuvasti tuottaa ympärivuorokautisia sosiaalipalveluja, on saatava lupaviranomaiselta lupa palvelujen tuottamiseen ennen toiminnan aloittamista ja olennaista muuttamista.

Lupa kattaa kaikki palvelujen tuottajan toimintayksiköt, joissa tuotetaan ympärivuorokautisia sosiaalipalveluja.

8 §

Luvan hakeminen

Lupaa haetaan kirjallisella hakemuksella siltä aluehallintovirastolta, jonka toimialueella palveluja tuotetaan. Jos palveluja tuotetaan useamman kuin yhden aluehallintoviraston toimialueella, lupaa haetaan Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolta.

Lupahakemuksessa on mainittava:

1) palvelujen tuottajan nimi, henkilötunnus tai yritys- ja yhteisötunnus, yhteystiedot sekä yrityksen toimitusjohtajan tai muun liiketoiminnasta vastaavan henkilön nimi ja yhteystiedot;

2) niiden toimintayksiköiden nimet ja yhteystiedot, joita varten lupaa haetaan;

3) palveluala, haettavan luvan perusteella annettavien sosiaalipalvelujen sisältö ja tuottamistapa sekä niiden suunniteltu laajuus kussakin toimintayksikössä;

4) asiakaspaikkojen lukumäärä kussakin toimintayksikössä;

5) vastuuhenkilön nimi, henkilötunnus, yhteystiedot, koulutus, työkokemus ja tehtävä toimintayksikössä;

- 6) muun henkilöstön määrä ja koulutus;
 7) tieto rekisteröitymisestä ennakkoperintälaissa (1118/1996) tarkoitettuun työnantaja-rekisteriin;
 8) toiminnan suunniteltu aloittamispäivä;
 9) asiakasasiakirjojen säilyttämispaikka, selvitys asiakasrekisterinpidon keskeisistä periaatteista ja rekisterinpidosta vastaava henkilö sekä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain (159/2007) 20 §:n 4 momentissa tarkoitettu tietosuojavastaava;
 10) palvelujen laadun, turvallisuuden ja asianmukaisuuden arvioimiseksi tarvittavat muut tiedot.

9 §

Lupahakemuksen johdosta tehtävä tarkastus

Aluehallintoviraston on tarkastettava ympärivuorokautisia sosiaalipalveluja antava toimintayksikkö mahdollisimman pian sen jälkeen, kun toiminnan aloittamista tai muuttamista koskeva lupahakemus on tullut vireille aluehallintovirastossa. Lisäksi aluehallintoviraston on Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston pyynnöstä tarkastettava sellainen toimintayksikkö, jota koskeva lupahakemus on tullut vireille Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastossa. Tarkastukseen voi osallistua aluehallintoviraston pyynnöstä sen kunnan edustaja, jonka alueella sosiaalipalveluja on tarkoitus tuottaa.

10 §

Luvan myöntäminen

Lupa myönnetään palvelujen tuottajalle, jos sen toimintayksiköt täyttävät 4 §:ssä säädetyt edellytykset.

Luvasta tulee ilmetä palvelujen tuottajan palveluala, toiminnan laajuus ja palvelujen tuottamistapa. Lupa voidaan liittää asiakasturvallisuuden varmistamiseksi välttämättömiä ehtoja palvelujen määrästä, henkilöstöstä, tiloista, laitteista ja tarvikkeista sekä toimintatavoista.

11 §

Ilmoituksenvaraiset palvelut

Yksityisten sosiaalipalvelujen tuottajan, joka tuottaa muita kuin ympärivuorokautisia sosiaalipalveluja, on tehtävä kirjallinen ilmoitus toiminnasta ennen sen aloittamista tai olennaista muuttamista kunnan toimielimelle siinä kunnassa, jossa palveluja tuotetaan. Ilmoituksessa on mainittava vastaavat tiedot kuin lupahakemuksessa. Palvelujen tuottajan, joka on hakenut 7 §:ssä tarkoitettua lupaa, ei tarvitse tehdä erillistä ilmoitusta tuottamistaan muista kuin ympärivuorokautisista sosiaalipalveluista, jos ne ilmenevät lupahakemuksista.

Yksityisen päivähoiton tuottajan velvollisuudesta tehdä ilmoitus kunnan toimielimelle säädetään lasten päivähoidosta annetussa laissa.

12 §

Ilmoitus vastuuhenkilön vaihtumisesta ja toiminnan lopettamisesta

Palvelujen tuottajan on tehtävä kirjallinen ilmoitus vastuuhenkilön vaihtumisesta ja toiminnan lopettamisesta luvan myöntäneelle lupaviranomaiselle tai 11 §:ssä tarkoitettun ilmoituksen vastaanottaneelle kunnan toimielimelle.

13 §

Kunnan velvollisuus antaa ilmoitetut tiedot aluehallintovirastolle

Kunnan toimielimen on viipymättä annettava aluehallintovirastolle 11 ja 12 §:n nojalla saamansa tiedot lukuun ottamatta tietoja sellaisista palvelujen tuottajista, jotka tuottavat ainoastaan sosiaalihuoltolain 17 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuihin kotipalveluihin kuuluvia tukipalveluja tai niihin rinnastettavia palveluja taikka yksityistä perhepäivähoitoa.

4 luku

Valvonta

14 §

Valvonnan kohde

Tämän lain mukainen valvonta kohdistuu kaikkiin 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettuihin sosiaalipalveluihin.

15 §

Ohjaus, neuvonta ja seuranta

Valvontaviranomaisen on toteutettava yksityisten sosiaalipalvelujen valvontaa ensisijaisesti antamalla palvelujen tuottamisessa tarpeellista ohjausta ja neuvontaa palvelujen tuottajalle sekä seuraamalla toiminnan kehitystä yhteistyössä palvelujen tuottajan kanssa.

16 §

Toimintakertomus

Luvan saaneen yksityisen palvelujen tuottajan on vuosittain annettava toiminnastaan kertomus lupaviranomaiselle.

Toimintakertomuksessa on ilmoitettava henkilöstössä, toimitiloissa ja toiminnassa tapahtuneet muutokset.

17 §

Tarkastusoikeus

Valvontaviranomainen voi tarkastaa palvelujen tuottajan tässä laissa tarkoitetun toiminnan sekä toiminnan järjestämisessä käytettävät toimintayksiköt ja toimitilat silloin, kun tarkastuksen tekemiseen on perusteltu syy.

Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirasto voi perustellusta syystä määrätä aluehallintoviraston tekemään tarkastuksen. Lupaviranomainen voi lisäksi pyytää kunnan

toimielintä perustellusta syystä tarkastamaan toimintayksikön.

18 §

Tarkastuksen toimittaminen

Tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta. Tarkastaja on päästettävä kaikkiin toimintayksikön tiloihin. Tarkastuksesta on pidettävä pöytäkirjaa.

Tarkastajalle on salassapitosäännösten esittämättä esitettävä kaikki hänen pyytämänsä asiakirjat, jotka ovat välttämättömiä tarkastuksen toimittamiseksi. Lisäksi tarkastajalle on annettava maksutta hänen pyytämänsä jäljennökset tarkastuksen toimittamiseksi välttämättömistä asiakirjoista.

Tarkastajalla on oikeus ottaa valokuvia tarkastuksen aikana. Tarkastajan apuna voi olla tarkastuksen toteuttamiseksi tarpeellisia asiantuntijoita.

19 §

Huomautus ja huomion kiinnittäminen

Jos yksityisten sosiaalipalvelujen ohjauksen tai valvonnan yhteydessä todetaan, että palvelujen tuottaja on tämän lain mukaista toimintaa järjestäessään tai toteuttaessaan menetellyt virheellisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä eikä asia anna aiheita muihin toimenpiteisiin, lupaviranomainen voi antaa palvelujen tuottajalle tai vastuuhenkilölle huomautuksen vastaisen toiminnan varalle tai kiinnittää huomiota toiminnan asianmukaiseen järjestämiseen ja hyvän hallintotavan noudattamiseen.

20 §

Määräys puutteiden korjaamisesta

Jos yksityinen sosiaalipalvelujen tuottaja ei ole täyttänyt ilmoitus- tai lupanhakuvelvollisuuttaan tai jos sosiaalipalvelujen järjestämisessä tai toteuttamisessa havaitaan asiakas- ja turvallisuutta vaarantavia puutteita tai muita epäkohtia taikka toiminta on muutoin tämän lain vastaista, lupaviranomainen voi antaa

määräyksen puutteiden korjaamisesta tai epäkohtien poistamisesta. Määräystä annettaessa on asetettava määräaika, jonka kuluessa tarpeelliset toimenpiteet on suoritettava.

21 §

Toiminnan keskeyttäminen ja käyttökielto

Jos asiakasturvallisuus sitä edellyttää, lupaviranomainen voi kieltää toiminnan tai määrätä sen keskeytettäväksi taikka kieltää toimintayksikön, sen osan tai laitteen käytön välittömästi.

22 §

Pakkokeinot määräyksen noudattamiseksi

Lupaviranomainen voi velvoittaa palvelujen tuottajan noudattamaan 20 ja 21 §:ssä tarkoitettua määräystä sakon uhalla tai uhalla, että toiminta keskeytetään, taikka että toimintayksikön, sen osan tai laitteen käyttö kiellään.

23 §

Luvan peruuttaminen

Lupaviranomainen voi peruuttaa sosiaalipalvelujen tuottamiseen myöntämänsä luvan osittain tai kokonaan, jos toiminnassa on olennaisesti rikottu tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä.

24 §

Toimenpiteet lääkehuoltoa koskevien puutteiden johdosta

Mitä tässä luvussa säädetään, ei koske lääkelaisissa (395/1987) tarkoitettua toimintaa, jonka valvonnasta vastaa Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus. Jos valvontaviranomainen havaitsee yksityisiä sosiaalipalveluja valvoessaan lääkehuoltoa koskevia puut-

teita tai muita epäkohtia, sen on ilmoitettava niistä Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukselle.

5 luku

Yksityisten palvelujen antajien rekisteri

25 §

Rekisterin pitäminen ja siihen sisältyvien tietojen käyttäminen

Lupaviranomaiset pitävät yhdessä valtakunnallista tietojärjestelmää (*yksityisten palvelujen antajien rekisteri*) tässä laissa tarkoitettujen lupa- ja ilmoitusasioiden käsittelyä sekä toiminnan valvontaa ja tilastointia varten. Tietojärjestelmään kuuluvat erillisinä osina rekisteri yksityisistä sosiaalipalvelujen tuottajista sekä yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa (152/1990) tarkoitettujen rekisterit terveydenhuollon yksityisistä palvelujen tuottajista ja terveydenhuollon itsenäisistä ammatinharjoittajista.

Vastuullisena rekisterinpitäjänä toimii Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto, joka myös vastaa tietojärjestelmän toimivuudesta.

Lupaviranomainen vastaa rekisteriin tallettamistaan tiedoista ja niiden luovuttamisen lainmukaisuudesta. Lupaviranomainen saa käyttää rekisterien tietoja tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa. Henkilötietojen käsittelystä säädetään lisäksi henkilötietolaissa (523/1999).

26 §

Lupahakemukseen sisältyvien tietojen tallettaminen rekisteriin

Myönnettyään palvelujen tuottajalle 7 §:ssä tarkoitettua luvan lupaviranomainen huolehtii siitä, että yksityisten palvelujen antajien rekisteriin on talletettu tiedot, jotka palvelujen tuottajan on 8 §:n mukaan tullut mainita lupahakemuksessa.

27 §

Ilmoituksenvaraista toimintaa koskevien tietojen tallettaminen rekisteriin

Lupaviranomainen päättää 11 §:ssä tarkoitettua ilmoituksenvaraista palvelua koskevien tietojen tallettamisesta rekisteriin.

Rekisteriin ei talleteta tietoja sellaisista palvelujen tuottajista, jotka tuottavat ainoastaan sosiaalihoitolain 17 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuihin kotipalveluihin kuuluvia tukipalveluja tai niihin rinnastettavia palveluja taikka yksityistä perhepäivähoitoa.

28 §

Muut rekisteriin talletettavat tiedot

Sen lisäksi, mitä 27 §:ssä säädetään, lupaviranomainen tallettaa rekisteriin:

- 1) tiedot toiminnan muutoksista;
- 2) tiedot tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten, määräysten ja kieltojen rikkomisesta ja valvontaviranomaisen määräämistä seuraamuksista, tiedot valvontaviranomaisen suorittamista tarkastuksista ja niiden tuloksista sekä muut valvonnassa tarvittavat tiedot; sekä
- 3) muut lupa- ja ilmoitusasioiden käsittelyä ja tilastointia varten tarpeelliset tiedot, jotka eivät sisällä henkilötietolain 11 §:ssä tarkoitettuja tietoja.

29 §

Tietojen poistaminen rekisteristä

Sosiaalipalvelujen tuottajana toimivaa henkilöä, sosiaalipalvelujen vastuuhenkilöä, rekisterinpidosta vastaavaa henkilöä sekä tietosuojaavastaavaa koskevat tiedot poistetaan rekisteristä viiden vuoden kuluttua siitä, kun rekisteriin merkitty on lopettanut toimintansa.

30 §

Rekisterissä olevien tietojen julkistaminen ja luovuttaminen

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voi julkistaa ja luovuttaa julkisen tietoverkon välityksellä yksityisten palvelujen antajien rekisteristä yksityisten sosiaalipalvelujen tuottajan nimen tai toiminimen, palvelualan sekä kaikkien toimintayksikköjen ja toimipisteiden osoitteet ja yhteystiedot. Itsenäinen ammatinharjoittaja voi kuitenkin kieltää osoite- ja muiden yhteystietojensa julkaisemisen.

Muista kuin itsenäisistä ammatinharjoittajista saa julkisessa tietoverkossa olla myös muita yritystoimintaa koskevia julkisia tietoja.

Muusta kuin julkisessa tietoverkossa tapahtuvasta julkisten henkilötietojen luovutuksesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentissa. Tietoja, jotka koskevat tässä laissa tarkoitettua toimintansa lopettanutta palvelujen tuottajaa, saa julkaista ja luovuttaa julkisessa tietoverkossa enintään 12 kuukauden ajan siitä, kun lopettamisilmoitus saapui lupaviranomaiselle.

31 §

Tietojen luovuttaminen teknisen käyttöyhteyden avulla

Salassapitosäännösten ja muiden tietojen käyttöä koskevien säännösten estämättä lupaviranomaiset saavat luovuttaa yksityisten palvelujen antajien rekisteristä teknisen käyttöyhteyden avulla sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään:

- 1) Kansaneläkelaitokselle sairausvakuutus-, eläke- ja vammaisuuksia myönnettäessä tarvittavat tiedot yksityisistä sosiaalipalvelujen tuottajista;
- 2) Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle tilastointia varten tarvittavat tiedot yksityisistä sosiaalipalvelujen tuottajista sekä 16 §:ssä tarkoitetuista toimintakertomuksista.

Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista tietoja pyytävän viranomaisen on esitettävä selvitys siitä, että tietojen suojaamisesta huolehditaan asianmukaisesti.

32 §

Palvelujen tuottajalta perittävät maksut

Lupa sosiaalipalvelujen tuottamiseksi ja 11 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen rekisteröinti ovat maksullisia. Lisäksi luvan saaneelta palvelujen tuottajalta voidaan periä vuosimaksu.

6 luku

Viranomaiset ja niiden välinen yhteistyö

33 §

Keskushallinto

Tähän lakiin perustuvan toiminnan yleinen ohjaus ja valvonta kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ohjaa sosiaali- ja terveysministeriön alaisena aluehallintovirastoja niille tämän lain mukaan kuuluvien tehtävien hoitamisessa. Ohjauksen tavoitteena on yhdenmukaistaa aluehallintovirastojen toimintaperiaatteita, menettelytapoja ja ratkaisukäytäntöjä.

Lisäksi Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ohjaa ja valvoo palveluja erityisesti silloin, kun kysymyksessä ovat:

- 1) periaatteellisesti tärkeät ja laajakantoiset asiat;
- 2) usean aluehallintoviraston toimialuetta tai koko maata koskevat asiat;
- 3) asiat, jotka liittyvät Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastossa käsiteltävään terveydenhuoltoon tai terveydenhuollon ammattihenkilöä koskevaan valvonta-asiaan;
- 4) asiat, joita aluehallintovirasto on esteellinen käsittelemään.

34 §

Alue- ja paikallishallinto

Aluehallintovirasto ohjaa ja valvoo toimi-alueellaan tuotettuja yksityisiä sosiaalipalveluja.

Kunnan toimielin ohjaa ja valvoo alueellaan tuotettuja yksityisiä sosiaalipalveluja.

35 §

Valvontaviranomaisten välinen yhteistyö

Valvontaviranomaisten on toimittava yhteistyössä tässä laissa säädettyjä tehtäviä hoitaessaan.

Kunnan toimielimen on heti ilmoitettava tämän lain mukaisessa valvonnassa tietoonsa tulleista puutteellisuuksista tai epäkohdista asianomaiselle aluehallintovirastolle. Lisäksi kunnan toimielimen on ilmoitettava aluehallintovirastolle 17 §:n perusteella tekemistään tarkastuksista ja niitä koskevista johtopäätöksistään.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston on ilmoitettava 17—23 §:n perusteella toteuttamistaan valvontatoimista asianomaisille aluehallintovirastoille. Aluehallintoviraston on ilmoitettava edellä mainituista valvontatoimistaan Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle, jos palvelujen tuottaja on saanut luvan tai hakenut sitä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolta. Lisäksi Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston sekä aluehallintoviraston on ilmoitettava edellä mainituista valvontatoimistaan niiden kuntien toimielimille, joiden alueella palveluja tuotetaan.

7 luku

Muutoksenhaku

36 §

Muutoksenhaku

Tämän lain nojalla tehtyyn lupaviranomaisen päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Edellä 19 §:ssä tarkoitettuun huomautukseen tai huomion kiinnittämiseen ei saa haakea muutosta valittamalla.

37 §

Täytäntöönpano

Lupaviranomaisen päätös, joka koskee toiminnan keskeyttämistä, toimintayksikön tai sen osan tai laitteen käytön kieltämistä taikka luvan peruuttamista, voidaan panna muutoksenhausta huolimatta heti täytäntöön, jos se on asiakkaiden turvallisuuden kannalta välttämätöntä.

Muutoksenhakuviranomainen voi kieltää päätöksen täytäntöönpanon tai määrätä sen keskeytettäväksi.

8 luku

Erinäiset säännökset

38 §

Kantelujen tutkiminen

Lupaviranomainen tai sosiaali- ja terveysministeriö ei tutki yksityisiä sosiaalipalveluja koskevaa kantelua, joka kohdistuu yli viisi vuotta vanhaan asiaan, ellei kantelun tutkimiseen ole erityistä syytä.

39 §

Viranomaisten tiedonsaantioikeus

Valvontaviranomaisilla sekä sosiaali- ja terveysministeriöllä on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada sosiaalipalvelujen tuottajalta ja toisiltaan tehtäviensä suorittamista varten tarvittavat tiedot ja selvitykset maksutta.

40 §

Virka-apu

Poliisi on velvollinen antamaan valvontaviranomaiselle virka-apua 18 §:n mukaisen tarkastuksen, 21 §:n mukaisen keskeyttämi-

sen ja käyttökiellon sekä 39 §:n mukaisen tiedonsaantioikeuden toteuttamiseksi.

41 §

Rekisterin ylläpidosta aiheutuvien kustannusten korvaaminen

Aluehallintovirastojen tulee suorittaa 32 §:n mukaisista vuosimaksuista Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle osuus, joka kattaa yksityisten palvelujen antajien rekisterin ylläpidosta aiheutuvat kustannukset.

42 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä lupa- ja valvontaviranomaisten välisestä toimivallan jaosta ohjauksessa ja valvonnassa sekä yksityisten palvelujen antajien rekisteriin talletettavista tiedoista.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä lupahakemuksen sisällöstä ja luvan hakemisesta, 11 ja 12 §:ssä tarkoitettujen ilmoitusten sisällöstä ja tekemisestä sekä 41 §:n mukaan Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle suoritettavasta maksuosuudesta.

Edellä 32 §:ssä tarkoitetuista aluehallintoviraston suoritteista perittävistä maksuista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston suoritteista perittävistä maksuista sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella ottaen huomioon, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/1992) ja sen nojalla maksuista säädetään.

9 luku

Voimaantulo

43 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan yksityisten sosiaali- palvelujen valvonnasta annettu laki (603/1996).

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

44 §

Vireillä olevan asian käsittely

Tämän lain voimaan tullessa vireillä olevien lupahakemusten ja kantelujen käsittelyyn sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

45 §

Luvan voimassaolo

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten perusteella myönnetty lupa on voimassa lain voimaantultua. Aluehallintoviraston tulee kuitenkin viran puolesta ja maksutta muuttaa toimialueellaan ennen lain

voimaantuloa samalle palvelujen tuottajalle myönnetyt luvat palvelujen tuottajan kaikki toimintayksiköt kattavaksi luvaksi vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

Kahden tai useamman aluehallintoviraston alueella toimiva palvelujen tuottaja voi hakea Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolta erillisten lupien korvaamista yhdellä luvalla. Uusi lupa on myönnettävä, jos tämän lain mukaiset edellytykset luvan myöntämiselle täyttyvät palvelujen tuottajan kaikissa toimintayksiköissä.

46 §

Ilmoituksenvaraista palvelua koskevien tietojen poistaminen rekisteristä

Yksityisten palvelujen antajien rekisterissä olevat tiedot, joita ei tämän lain perusteella tule tallettaa rekisteriin, poistetaan rekisteristä kuuden kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

2.

Laki**sosiaalihuoltolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sosiaalihuoltolain (710/1982) 26 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1541/2009, sekä
lisätään lakiin siitä lailla 736/1992 kumotun 59 §:n tilalle uusi 59 § seuraavasti:

26 §
Perhekodilla tarkoitetaan yksityiskotia, jossa annetaan perhehoitoa perhehoitajalain (312/1992) 1 §:n 1 momentin mukaisen toimeksiantosopimuksen tai yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain (/) 7 §:ssä tarkoitettun luvan perusteella.

59 §
Edellä 3 §:ssä tarkoitettu valvontaviranomainen ei tutki sosiaalihuoltoa koskevaa

kantelua, joka kohdistuu yli viisi vuotta vanhaan asiaan, ellei kantelun tutkimiseen ole erityistä syytä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa vireille tulleiden kantelujen käsittelyyn sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

3.

Laki**kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään kehitysvammaisten erityishuollosta annettuun lakiin (519/1977) siitä lailla 816/2000 kumotun 78 §:n tilalle uusi 78 § seuraavasti:

78 §

Edellä 3 §:ssä tarkoitettu valvontaviranomainen ei tutki yksityistä erityishuoltoa koskevaa kantelua, joka kohdistuu yli viisi vuotta vanhaan asiaan, ellei kantelun tutkimiseen ole erityistä syytä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuu-
ta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa vireille tulleiden kantelujen käsittelyyn sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

4.

Laki**lastensuojelulain 80 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lastensuojelulain (417/2007) 80 §:n otsikko ja 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1566/2009, seuraavasti:

80 §

Muu valvonta

Yksityisen palvelun tuottajan, joka jatkuvasti liike- tai ammattitoimintaa harjoittamalla antaa ympärivuorokautisia lastensuojelun palveluja, on saatava yksityisistä sosiaalipal-

veluista annetun lain (/) 7 §:ssä tarkoitettu lupa ennen toiminnan aloittamista, laajentamista ja olennaista muuttamista. Luvan hakemisesta ja myöntämisestä sekä yksityisen toimintayksikön valvonnasta säädetään mainitussa laissa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuu-
ta 20 .

5.

Laki**sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annetun lain 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annetun lain (569/2009) 5 §:n
 1 momentin 2 kohta seuraavasti:

5 §

*Palvelujen tuottajien hyväksymisen edelly-
 tykset*

Kunta voi hyväksyä vain palvelujen tuotta-
 jan:

2) joka täyttää kyseiselle toiminnalle yksi-
 tyisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa
 (/) ja yksityisestä terveydenhuollosta an-
 netussa laissa (152/1990) asetetut vaatimuk-
 set;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuu-
 ta 20 .

6.

Laki**Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta annetun lain (669/2008) 2 §:n 1 momentin 1 kohta, sellaisena kuin se on laissa 594/2009, seuraavasti:

2 §

Tehtävät

Viraston tehtävänä on huolehtia:

1) terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994), kansanterveyslaissa (66/1972), työterveyshuoltolaissa (1383/2001), erikoissairaanhoidolaissa (1062/1989), mielenterveyslaissa (1116/1990), yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa (152/1990), tartuntatautilaissa (583/1986), sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetussa laissa (159/2007), sähköisestä lääkemääräyksestä annetussa laissa (61/2007), so-

siaalihuoltolaissa (710/1982), yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa (/), kehitysvammaisten erityishuollosta annetussa laissa (519/1977), terveydensuojelulaissa (763/1994), alkoholilaissa (1143/1994), kemikaalilaissa (744/1989), toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetussa laissa (693/1976), geenitekniikkalaissa (377/1995) ja terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista annetussa laissa (1505/1994) sille säädetyistä lupahallinnosta, ohjauksesta ja valvonnasta;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuu-
 ta 20 .

7.

Laki**sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain (159/2007) 3 §:n 8 kohta seuraavasti:

3 §

Määritelmät

siaalihuoltoa järjestävää viranomaista, julkista sosiaalipalvelujen tuottajaa sekä yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa (/) tarkoitettua palvelujen tuottajaa.

Tässä laissa tarkoitetaan:

8) *sosiaalihuollon palvelujen antajalla* asiakaslain 3 §:n 2 kohdassa tarkoitettua so-

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuu-
 ta 20 .

8.

Laki**majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain (308/2006) 2 §:n 1 kohta seuraavasti:

2 §	tuottajan tarjoamiin sosiaalihuollon asumis-
<i>Sovellettamisalan rajoitukset</i>	palveluihin;

Tätä lakia ei sovelleta:	Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuu-
1) yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa	ta 20 .
laissa (/) tarkoitetun yksityisen palvelujen	

9.

Laki**Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 18 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) 18 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1562/2009, seuraavasti:

18 §

Kuntoutusraha lakisääteisen kuntoutuksen ajalta

Päihdehuoltolain perusteella annetun yksilökohtaisen laitospuotoisen kuntoutuksen ajalta kuntoutusrahaa myönnetään edellyttäen, että kuntoutus perustuu sosiaalihuoltolain (710/1982) perusteella laadittuun huoltosuunnitelmaan tai päihdehuoltolain perusteella laadittuun kuntoutussuunnitelmaan, josta on käytävä ilmi, miten päihdekuntoutuksella pyritään vaikuttamaan päihdeongelman aiheuttamiin työ- ja ansiokykyongelmiin siten, että kuntoutus edistää vakuutetun työelämään tuloa, työelämässä pysymistä tai sinne palaamista. Päätös päihdehuoltolain perusteella annetun yksilökohtaisen kuntoutuksen ajalta maksettavasta kuntoutusrahasta tehdään enintään 75 arkipäiväksi kerrallaan. Uuden päätöksen tekeminen edellyttää aina uutta huolto- tai kuntoutussuunnitelmaa. Kuntou-

tusrahan myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että kuntoutus toteutetaan Kansaneläkelaitoksen hyväksymässä päihdehuollon kuntoutuslaitoksessa. Päihdehuollon kuntoutuspalveluja antavalla kuntoutuslaitoksella tulee olla yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain (152/1990) 4 §:ssä tarkoitettu lupa terveydenhuollon palvelujen antamiseen tai yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain (/) 7 §:ssä tarkoitettu lupa ympärivuorokautiseen sosiaalipalvelujen antamiseen. Lisäksi kuntoutuslaitoksella tulee olla päihdekuntoutuksen kannalta asianmukaiset tilat ja laitteet sekä toiminnan edellyttämä henkilöstö. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä edellytyksistä, joiden on täyttyttävä, jotta päihdehuollon kuntoutuslaitos voidaan hyväksyä tässä momentissa tarkoitetuksi kuntoutuslaitokseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
 ta 20 .

10.

Laki**sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun lain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun lain (272/2005) 2 § seuraavasti:

2 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan kelpoisuuksiin, joita vaaditaan sosiaalihuollon ammatilliselta henkilöstöltä, jollei muualla laissa toisin säädetä.

Sosiaalihuollolla tarkoitetaan tässä laissa:

1) sosiaalihuoltolain (710/1982) 13 §:ssä mainittuja tehtäviä, joiden järjestämisestä huolehtii sosiaalihuoltolain 6 §:n mukainen

toimielin, muu kunnan tai kuntayhtymän toimielin taikka valtio;

2) tehtäviä, jotka kuuluvat yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa (/) tarkoitettuihin sosiaalipalveluihin.

Tätä lakia ei sovelleta sosiaalihuoltolain 20 §:ssä tarkoitetun kotipalvelun tukipalveluissa vaadittaviin kelpoisuuksiin.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuu-
ta 20 .

11.

Laki**lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 4 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain (504/2002) 2 §:n 2 momentin 6 kohta ja 4 §, sellaisina kuin ne ovat 2 §:n 2 momentin 6 kohta laissa 1138/2003 ja 4 § laissa 1525/2009, seuraavasti:

2 §

Soveltamisala

 Lakia sovelletaan 1 momentissa säädetyn edellytyksin myös:

6) yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa (/) tarkoitettuun palvelun tuottajaan;

4 §

Yksityisten sosiaalipalvelujen tai yksityisten terveydenhuollon palvelujen tuottajan rikosrekisteriote

Jos yksityisten sosiaalipalvelujen tai yksityisen terveydenhuollon palvelujen tuottajan toimialaan kuuluu palvelujen antaminen alaikäiselle, tulee Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tai aluehallintoviraston

ennen luvan myöntämistä pyytää muuhun kuin työsopimussuhteiseen henkilökuntaan kuuluvalla henkilöllä, jolle kuuluu 2 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä, nähtäväksi rikosrekisterilain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös kuntaa, jonka tulee vastaanottaa yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain 11 §:n tai lasten päivähoidosta annetun lain (36/1973) 28 §:n 1 momentin mukaisen ilmoituksen, pyytää henkilöltä viipymättä nähtäväksi ote rikosrekisteristä.

Tässä pykälässä tarkoitettu ote on pyydetävä nähtäväksi myös ennen kuin muu kuin lupahakemuksessa tai ilmoituksessa määritelty henkilö otetaan 2 §:ssä tarkoitettuihin tehtäviin. Palvelun tuottajan on ilmoitettava asiasta Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle, aluehallintovirastolle tai kunnalle.

 Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
 ta 20 .

12.

Laki**yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain 14 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain (152/1990) 14 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1549/2009, seuraavasti:

14 a §

Yksityisten palvelujen antajien rekisteri

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ja aluehallintovirastot pitävät yhdessä valtakunnallista tietojärjestelmää (*yksityisten palvelujen antajien rekisteri*) tässä laissa tarkoitettujen lupa- ja ilmoitusasioiden käsittelyä sekä toiminnan valvontaa ja tilastointia varten. Tietojärjestelmään kuuluvat erillisinä osina rekisteri yksityisistä terveydenhuollon

palvelujen tuottajista ja itsenäisistä ammattiharjoittajista sekä rekisteri yksityisistä sosiaalipalvelujen tuottajista, joista säädetään yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa (/). Tietojärjestelmän toimivuudesta vastaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .

Helsingissä 3 päivänä joulukuuta 2010

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Peruspalveluministeri *Paula Risikko*

2.

Laki**sosiaalihuoltolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sosiaalihuoltolain (710/1982) 26 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa
1541/2009, sekä

lisätään lakiin siitä lailla 736/1992 kumotun 59 §:n tilalle uusi 59 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

26 §

Perhekodilla tarkoitetaan *aluehallintoviraston luvan saanutta tai perhehoitajalaissa (312/1992) tarkoitettua kunnan tai kuntayhtymän hyväksymää yksityiskotia, jossa annetaan perhehoitoa.*

26 §

Perhekodilla tarkoitetaan *yksityiskotia, jossa annetaan perhehoitoa perhehoitajalain (312/1992) 1 §:n 1 momentin mukaisen toimeksiantosopimuksen tai yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain (/) 7 §:ssä tarkoitettun luvan perusteella.*

59 §

Edellä 3 §:ssä tarkoitettu valvontaviranomainen ei tutki sosiaalihuoltoa koskevaa kantelua, joka kohdistuu yli viisi vuotta vanhaan asiaan, ellei kantelun tutkimiseen ole erityistä syytä.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .*

*Ennen tämän lain voimaantuloa vireille
tulleiden kantelujen käsittelyyn sovelletaan
tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita
säännöksiä.*

4.

Laki**lastensuojelulain 80 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lastensuojelulain (417/2007) 80 §:n otsikko ja 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1566/2009, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

80 §

80 §

Aluehallintoviraston muu valvonta

Muu valvonta

Yksityisen lastensuojelulaitoksen perustamiseen, laajentamiseen ja toiminnan olennaiseen muuttamiseen antaa luvan aluehallintovirasto. Luvan antamisesta ja aluehallintoviraston suorittamasta yksityisen laitoksen valvonnasta säädetään yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetussa laissa (603/1996).

Yksityisen palvelun tuottajan, joka jatkuvasti liike- tai ammattitoimintaa harjoittamalla antaa ympärivuorokautisia lastensuojelun palveluja, on saatava yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain (/) 7 §:ssä tarkoitettu lupa ennen toiminnan aloittamista, laajentamista ja olennaista muuttamista. Luvan hakemisesta ja myöntämisestä sekä yksityisen toimintayksikön valvonnasta säädetään mainitussa laissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
 ta 20 .

5.

Laki**sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annetun lain 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annetun lain (569/2009) 5 §:n
 1 momentin 2 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 §

5 §

Palvelujen tuottajien hyväksymisen edellytykset

Palvelujen tuottajien hyväksymisen edellytykset

Kunta voi hyväksyä vain palvelujen tuottajan:

Kunta voi hyväksyä vain palvelujen tuottajan:

2) joka täyttää kyseiselle toiminnalle *yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetussa laissa (603/1996)* ja yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa (152/1990) asetetut vaatimukset;

2) joka täyttää kyseiselle toiminnalle *yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa (/)* ja yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa (152/1990) asetetut vaatimukset;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
 ta 20 .

6.

Laki**Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta annetun lain (669/2008) 2 §:n
 1 momentin 1 kohta, sellaisena kuin se on laissa 594/2009, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Tehtävät

Tehtävät

Viraston tehtävänä on huolehtia:

1) terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994), kansanterveyslaissa (66/1972), työterveyshuoltolaissa (1383/2001), erikoissairaanhoidolaissa (1062/1989), mielenterveyslaissa (1116/1990), yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa (152/1990), tartuntatauti-laissa (583/1986), sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetussa laissa (159/2007), sähköisestä lääkemääräyksestä annetussa laissa (61/2007), sosiaalihuoltolaissa (710/1982), *yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetussa laissa (603/1996)*, kehitysvammaisten erityishuollosta annetussa laissa (519/1977), terveydensuojelulaissa (763/1994), alkoholilaisissa (1143/1994), kemikaalilaissa (744/1989), toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetussa laissa (693/1976), geenitekniikkalaissa (377/1995) ja terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista annetussa laissa (1505/1994) sille säädetyistä lupahallinnosta, ohjauksesta ja valvonnasta;

Viraston tehtävänä on huolehtia:

1) terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994), kansanterveyslaissa (66/1972), työterveyshuoltolaissa (1383/2001), erikoissairaanhoidolaissa (1062/1989), mielenterveyslaissa (1116/1990), yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa (152/1990), tartuntatauti-laissa (583/1986), sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetussa laissa (159/2007), sähköisestä lääkemääräyksestä annetussa laissa (61/2007), sosiaalihuoltolaissa (710/1982), *yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa (/)*, kehitysvammaisten erityishuollosta annetussa laissa (519/1977), terveydensuojelulaissa (763/1994), alkoholilaisissa (1143/1994), kemikaalilaissa (744/1989), toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetussa laissa (693/1976), geenitekniikkalaissa (377/1995) ja terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista annetussa laissa (1505/1994) sille säädetyistä lupahallinnosta, ohjauksesta ja valvonnasta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
 ta 20 .

7.

Laki**sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain (159/2007) 3 §:n 8 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

8) *sosiaalihuollon palvelujen antajalla* asiakaslain 3 §:n 2 kohdassa tarkoitettua sosiaalihuoltoa järjestävää viranomaista, julkista sosiaalipalvelujen tuottajaa sekä *yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetussa laissa (603/1996)* tarkoitettua palvelujen tuottajaa.

8) *sosiaalihuollon palvelujen antajalla* asiakaslain 3 §:n 2 kohdassa tarkoitettua sosiaalihuoltoa järjestävää viranomaista, julkista sosiaalipalvelujen tuottajaa sekä *yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa (/)* tarkoitettua palvelujen tuottajaa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuu-
 ta 20 .

8.

Laki**majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain (308/2006) 2 §:n 1 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Soveltamisalan rajoitukset

Soveltamisalan rajoitukset

Tätä lakia ei sovelleta:

1) *yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetussa laissa (603/1996)* tarkoitetun yksityisen palvelujen tuottajan tarjoamiin sosiaalihuollon asumispalveluihin;

Tätä lakia ei sovelleta:

1) *yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa (/)* tarkoitetun yksityisen palvelujen tuottajan tarjoamiin sosiaalihuollon asumispalveluihin;

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .*

9.

Laki**Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 18 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) 18 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1562/2009, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

18 §

18 §

Kuntoutusraha lakisääteisen kuntoutuksen ajalta

Kuntoutusraha lakisääteisen kuntoutuksen ajalta

Päihdehuoltolain perusteella annetun yksilökohtaisen laitospuotoisen kuntoutuksen ajalta kuntoutusrahaa myönnetään edellyttäen, että kuntoutus perustuu sosiaalihuoltolain (710/1982) perusteella laadittuun huoltosuunnitelmaan tai päihdehuoltolain perusteella laadittuun kuntoutussuunnitelmaan, josta on käytävä ilmi, miten päihdekuntoutuksella pyritään vaikuttamaan päihdeongelman aiheuttamiin työ- ja ansiokykyongelmiin siten, että kuntoutus edistää vakuutetun työelämään tuloa, työelämässä pysymistä tai sinne palaamista. Päätös päihdehuoltolain perusteella annetun yksilökohtaisen kuntoutuksen ajalta maksettavasta kuntoutusrahasta tehdään enintään 75 arkipäiväksi kerrallaan. Uuden päätöksen tekeminen edellyttää aina uutta huolto- tai kuntoutussuunnitelmaa. Kuntoutusrahan myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että kuntoutus toteutetaan Kansaneläkelaitoksen hyväksymässä päihdehuollon kuntoutuslaitoksessa. Päihdehuollon kuntoutuspalveluja antavalla kuntoutuslaitoksella tulee olla yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain (152/1990) 4 §:ssä tarkoitettu lupa terveydenhuollon palvelujen antamiseen tai *yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun lain (603/1996) 5 §:ssä* tarkoitettu lupa ympärivuorokautiseen sosiaalipalvelujen antami-

Päihdehuoltolain perusteella annetun yksilökohtaisen laitospuotoisen kuntoutuksen ajalta kuntoutusrahaa myönnetään edellyttäen, että kuntoutus perustuu sosiaalihuoltolain (710/1982) perusteella laadittuun huoltosuunnitelmaan tai päihdehuoltolain perusteella laadittuun kuntoutussuunnitelmaan, josta on käytävä ilmi, miten päihdekuntoutuksella pyritään vaikuttamaan päihdeongelman aiheuttamiin työ- ja ansiokykyongelmiin siten, että kuntoutus edistää vakuutetun työelämään tuloa, työelämässä pysymistä tai sinne palaamista. Päätös päihdehuoltolain perusteella annetun yksilökohtaisen kuntoutuksen ajalta maksettavasta kuntoutusrahasta tehdään enintään 75 arkipäiväksi kerrallaan. Uuden päätöksen tekeminen edellyttää aina uutta huolto- tai kuntoutussuunnitelmaa. Kuntoutusrahan myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että kuntoutus toteutetaan Kansaneläkelaitoksen hyväksymässä päihdehuollon kuntoutuslaitoksessa. Päihdehuollon kuntoutuspalveluja antavalla kuntoutuslaitoksella tulee olla yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain (152/1990) 4 §:ssä tarkoitettu lupa terveydenhuollon palvelujen antamiseen tai *yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain (/) 7 §:ssä* tarkoitettu lupa ympärivuorokautiseen sosiaalipalvelujen antamiseen. Lisäksi

Voimassa oleva laki

seen. Lisäksi kuntoutuslaitoksella tulee olla päihdekuntoutuksen kannalta asianmukaiset tilat ja laitteet sekä toiminnan edellyttämä henkilöstö. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä edellytyksistä, joiden on täyttyvä, jotta päihdehuollon kuntoutuslaitos voidaan hyväksyä tässä momentissa tarkoitetuksi kuntoutuslaitokseksi.

kuntoutuslaitoksella tulee olla päihdekuntoutuksen kannalta asianmukaiset tilat ja laitteet sekä toiminnan edellyttämä henkilöstö. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä edellytyksistä, joiden on täyttyvä, jotta päihdehuollon kuntoutuslaitos voidaan hyväksyä tässä momentissa tarkoitetuksi kuntoutuslaitokseksi.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .*

10.

Laki**sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun lain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun lain (272/2005) 2 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Lain soveltamisala

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan kelpoisuuksiin, joita vaaditaan sosiaalihuollon ammatilliselta henkilöstöltä, jollei muualla laissa toisin säädetä.

Sosiaalihuollolla tarkoitetaan tässä laissa:

1) sosiaalihuoltolain (710/1982) 13 §:ssä mainittuja tehtäviä, joiden järjestämisestä huolehtii sosiaalihuoltolain 6 §:n mukainen toimielin, muu kunnan tai kuntayhtymän toimielin taikka valtio;

2) tehtäviä, jotka kuuluvat yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetussa laissa (603/1996) tarkoitettuihin sosiaalipalveluihin.

Tätä lakia ei sovelleta sosiaalihuoltolain 20 §:ssä tarkoitetun kotipalvelun tukipalveluissa vaadittaviin kelpoisuuksiin.

Tätä lakia sovelletaan kelpoisuuksiin, joita vaaditaan sosiaalihuollon ammatilliselta henkilöstöltä, jollei muualla laissa toisin säädetä.

Sosiaalihuollolla tarkoitetaan tässä laissa:

1) sosiaalihuoltolain (710/1982) 13 §:ssä mainittuja tehtäviä, joiden järjestämisestä huolehtii sosiaalihuoltolain 6 §:n mukainen toimielin, muu kunnan tai kuntayhtymän toimielin taikka valtio;

2) tehtäviä, jotka kuuluvat *yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa (/)* tarkoitettuihin sosiaalipalveluihin.

Tätä lakia ei sovelleta sosiaalihuoltolain 20 §:ssä tarkoitetun kotipalvelun tukipalveluissa vaadittaviin kelpoisuuksiin.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .*

11.

Laki

lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain (504/2002) 2 §:n 2 momentin 6 kohta ja 4 §, sellaisina kuin ne ovat 2 §:n 2 momentin 6 kohta laissa 1138/2003 ja 4 § laissa 1525/2009, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Lakia sovelletaan 1 momentissa säädetyn edellytyksin myös:

Lakia sovelletaan 1 momentissa säädetyn edellytyksin myös:

6) yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetussa laissa (603/1996) tarkoitettuun palvelun tuottajaan;

6) yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa (/) tarkoitettuun palvelun tuottajaan;

4 §

4 §

Yksityisten sosiaalipalvelujen tai yksityisten terveydenhuollon palvelujen tuottajan rikosrekisteriote

Yksityisten sosiaalipalvelujen tai yksityisten terveydenhuollon palvelujen tuottajan rikosrekisteriote

Jos yksityisten sosiaalipalvelujen tai yksityisen terveydenhuollon palvelujen tuottajan toimialaan kuuluu palvelujen antaminen alaikäiselle, tulee aluehallintoviraston ennen luvan myöntämistä pyytää muuhun kuin työsopimussuhteiseen henkilökuntaan kuuluvalta henkilöltä, jolle kuuluu 2 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä, nähtäväksi rikosrekisterilain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä.

Jos yksityisten sosiaalipalvelujen tai yksityisen terveydenhuollon palvelujen tuottajan toimialaan kuuluu palvelujen antaminen alaikäiselle, tulee *Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen* ja *terveysalan lupa- ja valvontaviraston* tai aluehallintoviraston ennen luvan myöntämistä pyytää muuhun kuin työsopimussuhteiseen henkilökuntaan kuuluvalta henkilöltä, jolle kuuluu 2 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä, nähtäväksi rikosrekisterilain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös kuntaa, jonka tulee vastaanottaa *yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta* annetun

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös kuntaa, jonka tulee vastaanottaa yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain 11 §:n

lain 6 §:n tai lasten päivähoidosta annetun lain (36/1973) 28 §:n 1 momentin mukaisen ilmoituksen, pyytää henkilöltä viipymättä nähtäväksi ote rikosrekisteristä.

Tässä pykälässä tarkoitettu ote on pyydetty nähtäväksi myös ennen kuin muu kuin lupahakemuksessa tai ilmoituksessa määritelty henkilö otetaan 2 §:ssä tarkoitettuihin tehtäviin. Palvelun tuottajan on ilmoitettava asiasta *asianomaiselle* aluehallintovirastolle tai kunnalle.

tai lasten päivähoidosta annetun lain (36/1973) 28 §:n 1 momentin mukaisen ilmoituksen, pyytää henkilöltä viipymättä nähtäväksi ote rikosrekisteristä.

Tässä pykälässä tarkoitettu ote on pyydetty nähtäväksi myös ennen kuin muu kuin lupahakemuksessa tai ilmoituksessa määritelty henkilö otetaan 2 §:ssä tarkoitettuihin tehtäviin. Palvelun tuottajan on ilmoitettava asiasta *Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle*, aluehallintovirastolle tai kunnalle.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .*

12.

Laki**yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain 14 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain (152/1990) 14 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1549/2009, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

14 a §

14 a §

Yksityisten palvelujen antajien rekisteri

Yksityisten palvelujen antajien rekisteri

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ja aluehallintovirastot pitävät yhdessä valtakunnallista tietojärjestelmää (*yksityisten palvelujen antajien rekisteri*) tässä laissa tarkoitettujen lupa- ja ilmoitusasioiden käsittelyä sekä toiminnan valvontaa ja tilastointia varten. Tietojärjestelmään kuuluvat erillisinä osina rekisteri yksityisistä terveydenhuollon palvelujen tuottajista ja itsenäisistä ammattiharjoittajista sekä rekisteri yksityisistä sosiaalipalvelujen tuottajista, joista säädetään yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetussa laissa (603/1996). Tietojärjestelmän toimivuudesta vastaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ja aluehallintovirastot pitävät yhdessä valtakunnallista tietojärjestelmää (*yksityisten palvelujen antajien rekisteri*) tässä laissa tarkoitettujen lupa- ja ilmoitusasioiden käsittelyä sekä toiminnan valvontaa ja tilastointia varten. Tietojärjestelmään kuuluvat erillisinä osina rekisteri yksityisistä terveydenhuollon palvelujen tuottajista ja itsenäisistä ammattiharjoittajista sekä rekisteri yksityisistä sosiaalipalvelujen tuottajista, joista säädetään *yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa* (/). Tietojärjestelmän toimivuudesta vastaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
 ta 20 .